

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Vanhempien osallisuus päiväkodin toiminnassa

Okkonen, Milja

Tiainen, Viktoria

2014 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Vanhempien osallisuus päiväkodin toiminnassa

Okkonen Milja & Tiainen Viktoria
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Maaliskuu, 2014

Okkonen Milja, Tiainen Viktoria

Vanhempien osallisuus päiväkodin toiminnassa

Vuosi 2014

Sivumäärä 69

Opinnäytetyö toteutettiin kyselytutkimuksena kunnalliselle päiväkodille Vantaalla. Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää vanhempien osallisuutta päiväkodin arjessa. Työn tutkimuskysymys on, millaisena vanhemmat kokevat osallisuutensa päiväkodin arjessa. Siitä johdetuilla osaongelmilla tutkittiin, miten asiakkuusvuodet vaikuttavat osallisuuden kokemiseen sekä millaiset edellytykset päiväkotitoiminta tarjoaa vanhempien osallisuuteen.

Opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä toimivat päivähoito- ja kasvatusyhteistyön yhteislinjaukset eli varhaiskasvatussuunnitelmat sekä osallisuus ja kasvatuskumppanuus. Tutkimuksen kyselylomake on laadittu teoreettisen viitekehyksen pohjalta.

Opinnäytetyö on luonteeltaan teoreettinen tutkimus, jossa käytettiin sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Analysoitava aineisto perustui kyselyyn, joka kohdistettiin yhteistyöpäiväkodin lasten vanhemmille. Kyselylomakkeita jaettiin 92, joista palautui vastattuna 33. Näin ollen kyselyn vastausprosentiksi muodostui 36 %.

Tulokset analysoitiin tilastollisia menetelmiä soveltuvassa määrin hyödyntäen. Tulosten mukaan vanhempien osallisuuden kokemukset vahvistuivat vanhempainiltoihin osallistumismäärän kasvaessa. Myös vanhempien asiakkuusvuosien karttuessa vanhempien osallisuuden määrä lisääntyi. Päiväkodin tarjoamat osallisuuden edellytykset koettiin pääsääntöisesti riittävinä, mutta kyselyn tulosten pohjalta päiväkodille tehtiin kehittämissuhteita, joilla päiväkotitoiminta voisi mahdollisesti lisätä vanhempien aktiivisuutta ja toimintaan osallistumista. Vastausten perusteella päiväkodin vanhempainiltojen järjestämistä voitaisiin pitää yhtenä kehittämiskohteena. Toiminnallisuuden lisääminen vanhempainiltoihin saattaisi aktivoida ja kasvattaa vanhempainiltoihin osallistuvien vanhempien määrää.

Asiasanat: kasvatuskumppanuus, varhaiskasvatussuunnitelma, osallisuus, päiväkotitoiminta

Okkonen Milja, Tiainen Viktoria

Parental involvement in kindergarten

Year	2014	Pages	69
------	------	-------	----

This thesis was made as a survey for a public kindergarten in Vantaa. The objective of the thesis was finding out how and to which extent parents take part in the everyday activity of the kindergarten. The thesis's research question is how parents experience their partnership in the everyday life of the kindergarten. Additional problems derived from the question are how the length of their customership affects the parents' experience of their partnership and whether the kindergarten provides sufficient prerequisites for the partnership.

The theoretical framework of this thesis consists of the regulation for collaboration in learning and education in daycare, namely the plan for early childhood education, as well as parental involvement and educational partnership. The questionnaire used in the survey was formulated based on this theoretical framework.

This thesis is a theoretical research, in which both qualitative and quantitative research methods have been used. The research data is based on a survey which was made to the parents of the collaborating kindergarten. 92 questionnaires were distributed, of which 33 answers were retrieved, resulting in a response rate of 36 %.

The database was analyzed using statistical methods where suitable. The results suggest that parents experience their capability to influence and participate as being better if they attend parental meetings. The experienced involvement also seems to improve as the customership extends. The prerequisites for parental involvement provided by the kindergarten were mostly seen as adequate, but based on the survey, some propositions for improvement have been composed. With the proposed actions, the kindergarten could possibly improve the parents' activity when it comes to participating in the operation of the kindergarten. Considering the results, parental meetings could be a promising target for development; adding functional elements to the meetings could activate the parents and improve the rate of attendance.

Keywords: educational partnership, the plan for early childhood education, involvement, kindergarten

Sisällys

Johdanto.....	7
1 Opinnäytetyön tekoprosessi.....	9
2 Päivähoito kasvat- ja oppimisyhteistyönä.....	10
2.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	11
2.2 Vantaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma	12
2.3 Päiväkodin ja lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma	13
3 Kasvatuskumppanuus	15
3.1 Kasvatuskumppanuus terminä	15
3.2 Kasvatuskumppanuuden rakentuminen.....	15
3.3 Kasvatuskumppanuuden ilmentyminen.....	18
3.4 Kasvatuskumppanuuden haasteita	19
4 Osallisuus	20
4.1 Osallisuuden edellytykset.....	20
4.2 Osallisuuden tasot.....	20
4.3 Päiväkodin vanhempien osallisuutta vahvistavia tekijöitä.....	21
4.4 Osallisuuden haasteita	22
5 Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmät	23
5.1 Kysely	23
6 Opinnäytetyön tutkimusote	24
6.1 Kvalitatiivinen tutkimus.....	25
6.2 Kvantitatiivinen tutkimus.....	25
7 Opinnäytetyön päämäärät.....	26
7.1 Opinnäytetyön tavoitteet.....	26
7.2 Tutkimuskysymys	26
8 Tutkimustulokset.....	28
8.1 Taustamuuttujat	28
8.2 Tiedottaminen	29
8.3 Varhaiskasvatussuunnitelma	31
8.4 Vuorovaikutus.....	32
8.5 Kasvatuskeskustelut	33
8.6 Vanhempainillat	35
8.7 Saatujen tuloksien vertailua toisiinsa	38
8.8 Asiakkuusvuosien vaikutus.....	39
8.9 Saatujen tuloksien ristiintaulukointi.....	41

9	Johtopäätökset ja tulkinta	45
9.1	Millaisena vanhemmat kokevat osallisuutensa päiväkodin toiminnassa	45
9.2	Miten asiakkuusvuodet vaikuttavat osallisuuden kokemiseen	48
9.3	Millaiset edellytykset päiväkotitoiminta tarjoaa vanhempien osallisuuteen.....	49
9.4	Kehittämisideat.....	51
10	Eettiset kysymykset	52
11	Tutkimuksen luotettavuus	55
12	Pohdinta	59

Johdanto

Päiväkotien ja koulujen osuudesta lasten kasvatuksessa on viime aikoina käyty paljon keskustelua mediassa. Vuoronperään kodin ja koulun sekä päiväkodin rooli kasvatuksessa on korostunut. Tällä hetkellä vallitseva käsitys on se, että kasvatusvastuu jaettaisiin molempien välille. Vanhempien aktiivisuus osana kasvatusympäristöä näkyy ajankohtaisesti siten, että vanhemmat ovat olleet aktiivisia vastaamaan heille suunnattuun opetus- ja kulttuuriministeriön teettämään varhaiskasvatuskyselyyn.

Opetus- ja kulttuuriministeriön teettämä Vaikuta varhaiskasvatukseen - nettikysely liittyi 40 vuotta vanhan päivähoitolain uudistamiseen. Nettikysely sulkeutui 19.1.2013 ja siihen vastanneita vanhempia oli 11266. Vanhemmilla on ollut paljon ajatuksia päiväkodin toiminnan kehittämistä. Tutkimuksessa selvisi, että Suomessa vanhemmat ovat melko tyytyväisiä päiväkodissa tapahtuvaan varhaiskasvatukseen. Vanhemmat kaipaavat kuitenkin, että saisivat enemmän tietoa lapsen päivästä ja toiminnasta, sekä yhteistyön lisäämistä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Vanhemmat olivat kiinnostuneita myös osallistumaan päiväkodin toiminnan suunnitteluun ja sen kehittämiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.) Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten vanhemmat kokevat osallisuutensa erään Vantaan kunnallisen päiväkodin toiminnassa ja arjessa sekä voisiko päiväkotitehtävä tehdä jotakin osallisuuden lisäämiseksi. Tutkimuksella pyrittiin myös selvittämään, onko vanhempien asiakkuusvuosilla vaikutusta osallisuuden kokemukseen sekä, minkälaiset osallisuuden edellytykset päiväkotitehtävä oikeastaan vanhemmille tarjoaa. Tutkimuksen kyselylomake koostui viidestä isommasta kokonaisuudesta, joita ovat: tiedottaminen, varhaiskasvatussuunnitelma, vuorovaikutus, kasvatuskeskustelut sekä vanhempainillat. Vanhempien osallisuuden kokemuksia pyrittiin selvittämään näiden kokonaisuuksien kautta. Kyselytutkimuksen eräänä tavoitteena oli myös tuottaa päiväkodille heidän toiveidensa mukaisesti ratkaisumalleja vanhempien osallisuuden vahvistamiseksi. Näihin ratkaisumalleihin pyrittiin pääsemään kyselylomakkeeseemme sijoitettujen avointen kysymysten kautta. Näin ollen osallisuuden vahvistamisen kehittämisohdotukset rakentuvat vanhempien omista ajatuksista, mielipiteistä ja toiveista. Vanhemmille teetetystä kyselystä saatu aineisto on analysoitu käyttäen tilastollisia menetelmiä. Laadullinen aineisto, eli kyselyssä olleet avoimet kysymykset, on analysoitu käyttäen samankaltaisten vastausten yhteen luokittelua.

Aloittaessamme sosionomiopinnot meille molemmille oli selvää, että haluamme suorittaa opinnoissamme myös lastentarhanopettajan kelpoisuuden. Tämä edellytti meiltä 60 opintopisteen verran varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintoja, jotka sisältävät sen, että opinnäytetyön tulee liittyä alle 8-vuotiaisiin lapsiin tai heidän perheisiinsä. Molemmilla on lisäksi myös aiempaa kokemusta lasten parissa työskentelemisestä. Innostuimme opinnäytetyön aiheesta, sillä ajattelimme vanhemmille suunnatun

kyselytutkimuksen antavan meille uuden näkökulman siitä, miten vanhemmat itse kokevat osallisuutensa päiväkodin toiminnassa.

Opinnäytetyön aluksi kerrotaan hieman taustoja tehdyille työlle. Tämän jälkeen siirrytään käsittelemään teoreettisen viitekehyksen aiheita aloittaen päivähoidosta kasvatus- sekä oppimisyhteistyönä. Tässä osiossa kerrotaan tarkemmin, kuinka varhaiskasvatus Suomessa linjautuu sekä avataan enemmän termiä varhaiskasvatussuunnitelma. Tämän jälkeen käsitellään varhaiskasvatuksessa toteutuvaa vanhempien sekä työntekijöiden välistä yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta sekä osallisuuden käsitettä. Teoriaosuuden jälkeen kerrotaan hieman enemmän tutkimuksessa toteutetusta kyselystä sekä sen tavoitteista, jonka jälkeen siirrytään esittelemään tutkimuksen varsinaisia tuloksia. Tutkimustulosten analysoinnin jälkeen käsitellään tutkimuksen onnistumista eettisyyden sekä luotettavuuden kautta. Lopussa on pohdinta, jossa avataan enemmän mielteitä koko opinnäytetyöprosessin toteuttamisesta.

1 Opinnäytetyön tekoprosessi

Laurea ammattikorkeakoulu toimii yhteistyökumppanina monien päiväkotien kanssa. Vantaan kaupungin kunnalliselta päiväkodilta tuli pyyntö huhtikuussa 2013, että Laurean opiskelijat toteuttaisivat kyselytutkimuksen, jolla kartoitettaisiin päiväkodin lasten vanhempien osallisuutta päiväkodin toiminnassa. Kartoituksen lisäksi päiväkotitoivoi tutkimuksen tarjoavan työntekijöille erilaisia ratkaisumalleja vanhempien osallisuuden vahvistamiseksi. Tartuimme päiväkodin tutkimuspyyntöön, sillä aihe kuulosti erittäin mielenkiintoiselta ja suoritamme molemmat sosionomitutkinnoissamme lastentarhanopettajan kelpoisuuden. Lasten lisäksi lastentarhanopettajan työhön kuuluu olennaisena osana lasten vanhemmat, joiden kanssa lastentarhanopettaja toteuttaa jaettua kasvatusvastuuta. Kasvatustehtävien saavuttaminen vaatii päiväkodin työntekijöiden sekä lasten vanhempien välillä tasavertaisesti toteutuvaa kasvatuskumppanuutta. Sijaisuuksien sekä harjoittelujen myötä olemme molemmat päässeet hieman tutustumaan lastentarhanopettajan työhön, mutta lyhytkestoisien työjaksojen vuoksi emme varsinaisesti ole päässeet kokemaan kasvatuskumppanuuden toteutumista tai vanhempien osallisuutta päiväkodin arjessa, joten aihe antoi meille loistavan mahdollisuuden päästä tutustumaan vanhempien näkökulmaan päiväkodin toiminnasta.

Opinnäytetyö on toteutettu parityönä, joten opinnäytetyöprosessille on yhdessä luotu selkeä toimintasuunnitelma sekä yhteiset laatutavoitteet ja rakenne. Varsinaista kirjoitustyötä jaettiin tasapuolisesti molempien tekijöiden välille, ja tekstin valmistuttua osiot luetutettiin aina toisillemme tehden niihin parannusehdotuksia. Näin ollen molemmat pysyivät jatkuvasti ajan tasalla, mitä opinnäytetyömme sisältää sekä varmistettiin, että molempien ääni pääsee kuuluviin kuhunkin osioon. Tutkimuksen analysoinnin ideointi sekä toteutus suoritettiin suuriltaosin yhdessä, mutta kirjoitustyötä jaettiin kuitenkin myös tasapuolisesti. Tärkeimpänä asiana koettiin se, että vaikka tekijöitä onkin työssämme kaksi, tulee opinnäytetyömme kokonaisuuden olla yhteneväinen ja selkeä. Tähän on päästy molemminpuolisilla kompromisseilla sekä kirjoitustekstien monilla yhteisillä muokkaamisilla. Näin ollen kirjoitusasusta ei selkeästi pitäisi huomata kirjoittajan vaihtumista.

Lokakuussa 2013 oli kirjallisen opinnäytetyösuunnitelman esittäminen. Suunnitelman mukaan opinnäytetyö pyrittiin saamaan valmiiksi niin, että valmistuminen olisi joulukuussa 2013. Vantaan kaupungilta anottavaa tutkimuslupaa ei kuitenkaan saatu lähetettyä aikataulun mukaisesti, joten tästä syystä myös tutkimuskyselyn teettäminen yhteistyöpäiväkodin vanhemmille viivästyi. Valmistumisajankohdan uudeksi tavoitteeksi siirtyi maaliskuu 2014, jotta tutkimuksen tulosten analysoinnin laatu ei kärsisi aikataulullisten kiireiden vuoksi.

Ennen varsinaisen kyselylomakkeen jakamista tarkoituksena oli toteuttaa koekysely vanhemmille, jotka eivät ole varsinaisen tutkimuksen kohteena olevan päiväkodin asiakkaita. Koekyselyn tarkoituksena oli kerätä palautetta kyselylomakkeen toimivuudesta ja parannelle kyselyä palautteen saannin jälkeen. Aikataulusta johtuen tutkimuslupa jouduttiin kuitenkin hakemaan ennen kuin koekyselyn palaute saapui, eikä kyselylomaketta tästä syystä voitu enää palautteen perusteella muokata. Marraskuussa 2013 yhteistyöpäiväkodin vanhemmille jaettiin saatekirjeen (liite 1), jossa kerrottiin kyselytutkimuksesta, ja mihin tarkoitukseen saatuja tuloksia tullaan käyttämään. Saatekirjeen yhteydessä jaettiin kyselylomake ja kirjekuori, jossa vanhemmat saivat palauttaa vastauksensa. Päiväkodin työntekijät huolehtivat vastausten takaisinkeräämisestä, joten kirjekuorten avulla kyettiin suojaamaan vastaajien anonyymiutta.

Päiväkodin johtaja jakoi kyselylomakkeet ryhmiin ja työntekijät jakoivat ne päiväkodin lasten lokeroihin vanhemmille eteenpäin mentäviksi. Päiväkodissa on 98 lasta 82:sta eri perheestä ja osa perheistä on eroperheitä. Kyselyyn toivottiin paljon vastauksia, jotta tulokset olisivat mahdollisimman vertailukelpoisia. Johtaja muistutti vanhempia vielä erikseen paperitiedotteella kyselyn takaisinpalauttamisesta määräaikaan mennessä, jotta vastausprosentti olisi saatu kasvatettua mahdollisimman suureksi. Lopulta 33 täytettyä kyselylomaketta palautui takaisin päiväkodin vanhemmille jaetusta 92:sta lomakkeesta.

Opinnäytetyö toteutettiin empiirisenä tutkimuksena Vantaan kunnalliselle päiväkodille. Opinnäytetyön suurimpana viitekehiksenä toimii lasten vanhemmille toteutettu kysely. Tutkimuskyselyn kysymykset on suunniteltu siten, että sen fokus on vanhempien osallisuudessa. Päiväkodin johtaja tarkasti kyselylomakkeen ja teki omia parannusehdotuksia, jotka otettiin huomioon ennen opinnäytetyön tutkimusluvan hakemista. Kyselyn vastausten saavuttua takaisin tulokset syötettiin SPSS -ohjelman versioon 18. Ohjelman avulla saadut tulokset kirjoitettiin auki sekä alettiin analysoida tuloksia tarkemmin. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen kyselyn tulokset esiteltiin päiväkodille sekä tarjottiin heidän toiveensa mukaisesti erilaisia ratkaisumalleja vanhempien osallisuuden vahvistamiseksi.

2 Päivähoito kasvatus- ja oppimisyhteistyönä

Tässä osiossa keskitytään tarkemmin varhaiskasvatuksen päivähoitolakiin, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, Vantaan kaupungin sekä yhteistyöpäiväkodin että päiväkodin lasten omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Yhdistyneiden Kansakuntien Lapsien oikeuksien sopimus, perustuslain perusoikeussäännökset sekä muu kansallinen lainsäädäntö linjaavat suomalaista varhaiskasvatusta. Tämän lisäksi valtionneuvoston periaatepäätöksissä on linjauksia muun muassa suvaitsevaisuuden

lisäämisestä ja rasismien ehkäisemisestä, kestävästä kehityksestä sekä kansanterveysohjelmasta, jotka osaltaan vaikuttavat varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. Varhaiskasvatuksen toiminnan vähimmäisvaatimukset ja edellytykset määräytyvät lasten päivähoiton lakien ja asetusten mukaisesti. Näin pyritään toteuttamaan yhteiskunnan tehtävää tarjota yhtä laadukasta päivähoitoa lapsille heidän sosioekonomisesta tai muusta yhteiskunnallisesta asemastaan huolimatta. Lasten päivähoiton rahoitus hoidetaan pääosin yhteiskunnan varoista, ja asiakasmaksut ovat tulosidonnaisia. Päivähoiton järjestäminen on kuntien velvollisuus ja toimintaan osallistuminen jokaisen lapsen oikeus. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002: 15-16.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö on vastannut päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelusta, hallinnosta sekä ohjauksesta vuoden 2013 alusta lähtien. Kotihoidon ja yksityisen hoidon tukia koskevat lainvalmistelut toteutetaan kuitenkin edelleen sosiaali- ja terveysministeriössä, jossa myös päivähoitopalvelujen lakivalmistelut on ennen toteutettu. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013.) Päivähoitolain mukaan päivähoito tarkoittaa lapsen hoidon järjestämistä. Näitä eri muotoja ovat päiväkotihoido, perhepäivähoito tai muu päivähoitotoiminta. (Laki lasten päivähoitosta 1 luku 1. §.) Hoidon tavoitteena on edistää lapsen sosiaalisia vuorovaikutustaitoja, tarjota lapselle kehittävää toimintaa, tukea lapsen arvomaailmaa sekä tarjota turvallinen kasvuympäristö (Laki lasten päivähoitosta 1 luku 2 a §). Päivähoitolaki määrittää päivähoiton keskeisimmän tehtävän, joka on tukea koteja lapsen kasvatuksessa sekä edistää lapsen tasapainoista kehitystä. Päivähoiton työntekijöiden tulee arvioida, kuinka tämä tehtävä kunkin lapsen kohdalla toteutetaan. Sekä päivähoitolain tavoitteiden toteutuksen että näiden arvioinnin edellytyksenä on tasa-arvoinen ja toimiva vuorovaikutus perheen sekä päivähoiton työntekijöiden välillä. (Haapamäki, Kaipio, Keskinen, Uusitalo & Kuoksa 2000: 22.) Opinnäytetyössä toteutettu kyselytutkimus on suunnattu erään Vantaan kaupungin päiväkodin vanhemmille, joten opinnäytetyössä käsitellään varhaiskasvatuksen toteutumista päiväkodin toteuttamana päivähoiton muotona.

2.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Vuonna 2002 valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksenä Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, joiden tarkoituksena oli kasata yhteen yhteiskunnan järjestämän ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet. Näiden linjausten pohjalta Stakes, eli nykyinen Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, valmisti Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet vuonna 2003, ja sen tarkistettu versio julkaistiin vuonna 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimiseen on Stakesin lisäksi osallistunut sosiaali- ja terveysministeriö, opetusministeriö, Opetushallitus, Suomen Kuntaliitto sekä muita asiantuntijatahoja. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on luotu auttamaan varhaiskasvatuksen sisällön kehittämistä ja ohjausta sekä edistämään

varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta kunnat suunnittelevat omat kuntakohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat, joista päiväkodeille muokataan vielä päiväkotikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014.)

Kyselytutkimuksella haluttiin tutkia päiväkodin lasten vanhempien osallisuutta päiväkodin toiminnassa, joten varhaiskasvatusta ohjaavia linjauksia käsitellään opinnäytetyössä pääsääntöisesti lasten vanhempia käsittelevästä näkökulmasta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa onkin hyvin huomioitu vanhempien merkitys lasten varhaiskasvatuksessa.

Päiväkodin asiakkaisiksi mielletään usein vain lapset, mutta vanhemmilla on lastensa ensisijainen kasvatusvastuu, joten vanhempien asiakkuutta ei tule sivuuttaa. Perusteissa korostetaan vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten välisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön toimivuuden takaavan lapselle mielekkään kasvuympäristön (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005: 11). Tästä syystä myös kyselylomakkeella pyrittiin tiedustelemaan, kuinka vanhemmat kokevat toimivan yhteistyön edellytyksen, luottamuksen, heidän ja päiväkodin henkilökunnan välillä toteutuvan.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden seitsemästä pääotsakkeesta yksi on omattu kokonaan vanhempien osallisuudelle lasten varhaiskasvatuksessa. Tässä osiossa korostetaan vanhempien sekä kasvatusalan ammattilaisten välistä kasvatuskumppanuutta. Kiteytettynä tämä tarkoittaa vanhempien ja henkilöstön yhteistyötä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Kasvatuskumppanuuden lisäksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista löytyvässä vanhempien osallisuutta käsittelevässä osiossa painotetaan vanhempien merkitystä lapsen hoitoyksikön toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa. Tämän tulisi tapahtua sekä päiväkotikohtaisen että lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman kautta. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005: 31-33.)

2.2 Vantaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta kunnat laativat omat kuntakohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat, joissa huomioidaan lapsia ja perheitä koskevat kuntalinjaukset sekä suunnitelmat. Tämän tarkoituksena on varmistaa jokaisen kunnan tarjoavan yhtä laadukasta, mutta samalla kunnan käytäntöihin ja suunnitelmiin soveltuvaa varhaiskasvatuspalvelua. Kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien avulla pyritään varhaiskasvatuspalveluiden laadunvalvontaan, eli arvioimaan ja kehittämään varhaiskasvatuksen toimintaa monipuolisesti ja säännöllisesti. Henkilöstön ja hallinnon lisäksi arviointia toteuttavat palvelua käyttävät vanhemmat, lapset sekä erilaiset yhteistyötahot. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005: 43-45.)

Vantaan kaupungille varhaiskasvatussuunnitelman laadinta on ajankohtaista, sillä vuonna 2011 kaupungissa on aloitettu päivähoitoyksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmien uudistaminen.

Vantaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman painopisteenä on aiemmin ollut liikunta, lasten kielellisen kehityksen tukeminen sekä ympäristökasvatus ja luonto. Kaupungin opetuslautakunnan vuonna 2012 toteuttaman varhaiskasvatussuunnitelman päivityksen myötä 2013 loppuvuodesta Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen uudeksi painotusalueeksi edellisten rinnalle nousee leikkipedagogiikan kehittäminen. (Vantaa - talousarvio 2013, taloussuunnitelma 2013-2016 2012: 90.) Varhaiskasvatussuunnitelma on yleistä tietoa ja se on löydettävissä muun muassa kaupungin internet-sivulta. Vantaan varhaiskasvatussuunnitelmassa kuten Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissakin on omattu oma pääotsake lasten huoltajille. Perusteiden lailla tässä osiossa painotetaan kasvatuskumppanuuden merkitystä ja tärkeyttä lapsen jaetussa kasvatusvastuussa. Suunnitelman mukaan kasvatuskumppanuuden luomisen ja ylläpitämisen päävastuu on työntekijällä, jonka tulee aloittaa kasvatusyhteistyön rakentaminen heti ensimmäisellä tapaamiskerralla. Ennen hoidon aloittamista tulee järjestää keskustelu, jossa käydään läpi vanhempien odotukset ja toiveet varhaiskasvatukselta sekä välitetään tietoa lapsesta hoitohenkilökunnalle. Kaupungin suunnitelman mukaisesti tutustumiseen varataan riittävästi aikaa, ja vanhempien toivotaan osallistuvan tutustumiseen ensimmäisten päivien tai viikkojen ajan yhdessä lapsen kanssa. Tämän lisäksi kaupungin suunnitelma velvoittaa päivähoidon järjestäjiä laatimaan vanhempien kanssa lapselle henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman, jonka tarkoitus on tukea lapsen yksilöllistä kasvua, kehitystä ja oppimista. Työntekijöiden ja vanhempien välinen kasvatuskeskustelu tulee järjestää vähintään kerran vuodessa, minkä tarkoituksena on arvioida lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa. (Opetuslautakunta 2013: 7.) Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää, mitä mieltä lasten vanhemmat ovat kasvatuskeskustelujen toimivuudesta yhteistyöpäiväkodissa. Kaupungin suunnitelmassa on esitelty myös palveluita, joita perheet tarvittaessa voivat saada vanhemmuuteen. Näitä ovat kotipalvelun työntekijä, tukiperheiden käyttö, Mannerheimin lastensuojeluliiton kumppanuussopimuksen kautta mahdollistuva perhekummi tai neuvolan perhetyö. (Opetuslautakunta 2013: 20.)

2.3 Päiväkodin ja lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma

Päivähoitolaki, varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset sekä kuntien omat varhaiskasvatussuunnitelmat raamittavat päivähoitoa. Nämä linjaukset huomioiden päiväkodit voivat lisäksi luoda omat varhaiskasvatussuunnitelmat, joissa otetaan huomioon päiväkodin omat painotusalueet. Varhaiskasvatussuunnitelman laadinta sekä arviointi tulee toteuttaa yhteistyössä varhaiskasvatuksen työntekijöiden sekä lasten huoltajien kanssa. Työntekijöiden tehtävä on mahdollistaa ja vahvistaa huoltajien osallisuutta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002: 3-5, 17-18.) Kyselytutkimuksessa pyrittiin kartoittamaan, kuinka hyvin tämä yhteistyö vanhempien mielestä tutkimuspäiväkodissa toteutuu.

Yhteistyöpäiväkodissa varhaiskasvatussuunnitelma on päivitetty viimeksi toimintakaudella 2012-2013, ja hyväksytty Vantaan opetuslautakunnassa vuoden 2013 lopulla.

Varhaiskasvatussuunnitelman päivitys lähtee osin yksikön tarpeista liikkelle, mutta uusin päivitys on toteutettu Vantaan kaupungin vuonna 2011 aloittaman päivähoitoyksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmien uudistamistavoitteen myötä. Kaupungin tavoitteiden mukaisesti päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaan on nyt nostettu yhdeksi tavoitteeksi leikin kehittäminen, minkä lisäksi leikki näkyy varhaiskasvatussuunnitelmassa yhtenä tärkeänä toimintatapana. Varhaiskasvatussuunnitelman päivittämistä varten päiväkotiin luotiin työryhmä, johon kuuluivat jokaisen ryhmän lastentarhanopettajat sekä päiväkodin johtaja. Myös muu päiväkodin henkilökunta osallistui varhaiskasvatussuunnitelman päivittämiseen, sillä työryhmän tuotoksia käsiteltiin usein vuosien 2012-2013 työilloissa. Päiväkodin henkilökunnan lisäksi varhaiskasvatussuunnitelman päivittämiseen pyrittiin osallistamaan myös päiväkodin lasten vanhempia. Päiväkodin jokaisessa ryhmässä on ollut esillä yksi varhaiskasvatussuunnitelma, jota on saanut tarvittaessa myös lainata. Tämän lisäksi vanhemmille on kerrottu varhaiskasvatussuunnitelman päivityksestä päiväkodin johtajan toimesta erilaisilla tiedotteilla, ja vanhempainilloissa on esitelty työryhmän tuotoksia sekä tarjottu mahdollisuutta kommentoida näitä. Vanhemmilta saadut kommentit olisi otettu huomioon varhaiskasvatussuunnitelman päivityksessä, mutta kommentteja vanhemmilta ei tullut. (Yhteistyöpäiväkodin johtaja 2013.)

Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi jokaiselle päiväkodin lapselle laaditaan kaupungin tarjoaman lomakepohjan mukaisesti henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä lapsen vanhempien sekä päiväkodin työntekijöiden kanssa. Henkilökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa käsiteltäviä asioita ovat lapsen hyvinvointi ja päivittäiset toiminnot, tunne-elämän kehitys ja sosiaalinen vuorovaikutus, kielellinen vuorovaikutus, leikkiminen, motorikka sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen. Jokaiseen osioon kirjataan ylös lapsen vahvuudet sekä kannustuksen ja tuen tarpeet toimintatapoiineen. Näiden lisäksi henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma sisältää eettisen ja uskonnollis-katsomuksellisen kasvatuksen sekä oman kulttuurin tukemisen. Näihin osioihin kirjataan perheen sekä päiväkodin työntekijöiden yhdessä sovitut toimintatavat. Henkilökohtaisia varhaiskasvatussuunnitelma lomakkeita on Vantaan kaupungilla kaksi; 1-2 vuotiaille sekä 3-5 vuotiaille omansa. Edellä mainittuja erottaa kuitenkin vain 3-5 vuotiaiden lomakkeessa oleva lapsen puheenvuoro-osio, johon kirjataan lapsen omia mietteitä päivähoidosta. Henkilökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien tarkoituksena on ohjata lapsiryhmän suunnittelua siten, että jokaisen lapsen kehitysvaihe otettaisiin päiväkodin toiminnassa huomioon. Henkilökohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia hyödynnetään lisäksi myös neuvoloissa lapsen laajan terveystarkastuksen yhteydessä, mikäli lapsen vanhemmat suostuvat päivähoidon sekä neuvolan väliseen tiedonsiirtoon. (Vantaan kaupunki.)

3 Kasvatuskumppanuus

Tässä kappaleessa käsitellään kasvatuskumppanuutta käyttäen lähteenä Marja Kaskelan ja Marjatta Kekkosen teosta Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta, sekä yhteistyöpäiväkodinvarhaiskasvatussuunnitelmaa. Kasvatuskumppanuus tarkoittaa varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja vanhempien keskinäistä vuorovaikutusta, joka rakentuu kuuntelemisesta, kunnioittamisesta, luottamuksesta ja dialogista (Kaskela & Kekkonen 2006: 5). Yhteistyöpäiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassakin painotetaan päiväkotihenkilökunnan ja vanhempien välistä yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta. Päävastuu kasvatuskumppanuuden luomisesta on päiväkodin työntekijöillä, mutta vastuu jakautuu myös vanhemmille, joilta toivotaan yhteistyön sujumiseksi avoimuutta, keskusteluvalmiutta, herkkyyttä kohdata erilaisuutta sekä aitoa dialogia. Vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan ei tarvitse olla kaikesta samaa mieltä keskenään, vaan pikemminkin heillä tulee olla yhteinen ymmärrys siitä, mikä on paras tapa toimia lapsen eduksi. Kasvatuskumppanuus korostaa vanhempien ensisijaisuutta kasvattajina ja heidän kasvatusoikeuttaan. (Varhaiskasvatussuunnitelma: 4.)

3.1 Kasvatuskumppanuus terminä

Lasten vanhemmat sekä varhaiskasvatusta toteuttava henkilökunta ajatellaan kumppaneina, joiden yhteinen tavoite on lapsen kasvun, kehittymisen ja oppimisen tukeminen. Kasvatuskumppanuus- termillä tarkoitetaan vanhempien ja henkilökunnan tasa-arvoista vuorovaikutusta. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007: 116.) Kasvatuskumppanuuden tavoitteet saavuttaakseen lapsen kasvatuksessa on pyrittävä hyödyntämään vanhempien sekä henkilökunnan erilainen asiantuntemus ja tietämys. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002: 18.) Vanhemmilla on ensisijainen oikeus ja vastuu lastensa kasvattamisesta sekä tuntemus omasta lapsestaan. Henkilökunnalla taas on koulutuksen kautta hankittua pedagogista ammattitaitoa, osaamista sekä vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta. Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista, jolloin varhaiskasvatustoimintaa ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005: 31.)

3.2 Kasvatuskumppanuuden rakentuminen

Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja henkilökunnan sitoutumista siten, että kaikki toimivat yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005: 31). Kasvatuskumppanuuden toteutuminen vaatii vanhempien sekä henkilökunnan välistä toimivaa vuorovaikutussuhdetta, ja onnistuakseen tämä taas edellyttää osapuolten välistä kuuntelemista, kunnioittamista, keskinäistä luottamusta sekä dialogia. Kasvatuskumppanuuden lähtökohta on päiväkodin

henkilökunnan tutustuminen lapseen ja tämän vanhempiin. Päivähoitoon asettuminen saattaa aiheuttaa perheelle eroahdistusta. Jotta asettautuminen päivähoitoon onnistuisi, tulisi päiväkodin työntekijän tarjota ammatillista osaamistaan perheelle eroahdistuksen vähentämiseksi. Tutustumiskäynneillä pyritään selvittämään lapsen vanhempien odotuksia, toiveita ja huolenaiheita liittyen päivähoidon aloitukseen; tavoitteena on siis antaa lapsen perheelle puheenvuoro. Tutustumiskäynti voidaan toteuttaa joko päiväkodissa tai perheen kotona. (Kaskela & Kekkonen 2006: 5, 41.) Päivittäisissä kohtaamisissa henkilökunnan, lapsen ja vanhempien kanssa tapahtuu vuoropuhelua. Päiväkodin henkilökunta kannustaa vanhempia puhumaan avoimesti, kysymään rohkeasti ja kertomaan huolistaan liittyen lapsen käytökseen tai kasvatukseen. Vanhemmille on tärkeää kuulla oman lapsensa päivästä keskustelemalla henkilökunnan kanssa, ja henkilökunnan kertomukset päivän tapahtumista auttavat vanhempaa ymmärtämään lastaan. (Kaskela & Kekkonen 2006: 44-45.) Kasvatuskumppanuus alkaa siitä hetkestä, kun vanhemmat ottavat yhteyttä päiväkotiin päätettyään lapsen hoitosuhteen aloittamisesta ja jatkuu aina lapsen hoitosuhteen päättymiseen asti. (Kaskela & Kronqvist 2012: 23). Päiväkodin työntekijöille on eduksi, jos he kuulevat lasten vanhempien lisäksi myös lasten äänen, ja vastaavat lasten tarpeisiin yksilöllisesti, sillä sujuva yhteistyö parantaa päiväkodin työntekijöiden työhyvinvointia. Tämä työntekijöiden hyvinvointi puolestaan lisää lasten viihtyvyyttä päiväkodissa, ja vanhemmat voivat luottaa työntekijöihin entistä enemmän ja he ovat tyytyväisempiä toiminnan sujuessa ja lasten viihtyessä päivähoidossa. (Keskinen & Virkonen 2004: 13.)

Marja Kaskelan ja Marjatta Kekkosen teoksessa Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta, määrittellään, että kasvatuskumppanuus on vanhempien ja työntekijöiden välistä vuorovaikutusta, joka rakentuu kunnioittamisesta, luottamuksesta, dialogista ja taidosta kuunnella toista. (Kaskela & Kekkonen 2006: 5.) Aito kuuleminen edellyttää läsnäoloa ja keskittymistä siihen, mitä sanottavaa toisella osapuolella on ja se on edellytys vuorovaikutukselle. Toiselle osapuolelle kuuleminen näyttäytyy kiinnostuksena, empaattisuutena ja rehellisyytenä. Kuuleminen edellyttää, että kuuliija pystyy luomaan turvallisen ja myönteisen ilmapiirin. Ilman näitä kuuleminen ei onnistu. Kuulijalta vaaditaan rohkeutta, sillä aina ei ole helppoa ottaa vastaan sitä mitä kuulee, ja kuuleminen voi synnyttää monenlaisia tunteita kuten: suuttumusta, hämmennystä ja jopa ahdistusta. Ennakkoavistus siitä, että toisella on jotakin negatiivista sanottavaa, tekee kuuntelusta haastavaa. Kuulijan erimielisyyksistä provosoituessa on vaarana, että kuuliija alkaa kertoa omia mielipiteitään ja puolustautuu. Tällaisessa tilanteessa kuuliija ei enää kuule, mitä toisella on sanottavanaan ja kuuliija sulkee kuulemisen väylän. Saarnaaminen, syyttely, kritisoiminen ja olettaaminen eivät edistä hyvää vuoropuhelua, sillä tällaiset tavat puhua aiheuttavat helposti sen, ettei osapuolista kumpikaan kuule enää toista. Pienillä eleillä kuten kommentoimalla: ”hmm, ahaa, kerro lisää, tästä haluaisin kuulla lisää” ja kasvojen ilmeillä sekä eleillä voi viestittää toiselle olevansa

valmis ja halukas kuulemaan, vaikka asia ei olisikaan mieluista tai kuulija olisi erimieltä. (Kaskela & Kekkonen 2006: 32.)

Ihminen haluaa tulla hyväksytyksi sellaisena kuin hän on, ilman ehtoja. *Kunnioitus* on asennetta, joka on hyväksyvää ja arvostavaa. Arvostus näyttäytyy aina ajatuksina ja niiden kautta tekoina. Tunne kunnioituksesta ja arvostuksesta syntyy toisten suhtautuessa itseen avoimesti ja myönteisesti. Haastavaa kunnioittavan suhteen luominen on silloin, kun kohtaa erilaisuutta. Ihminen vierastaa luonnostaan kaukaista ja uutta, sillä lienee helpompaa omaksua toimintatavat, jotka ovat entuudestaan tuttuja tai lähellä omia toimintatapoja. Kunnioitus edellyttää kuuntelemista, sillä sen kautta voi oppia hyväksymään ja ymmärtämään toisia ihmisiä. Todellinen vuorovaikutus syntyy helpommin, kun mukana on aito kunnioitus. Kunnioitusta voi osoittaa toiselle puhumalla, olemalla rehellinen ja olemalla avoin. (Kaskela & Kekkonen 2006: 34.)

Kasvatuskumppanuudessa kuuleminen ja kunnioitus ovat edellytyksiä *luottamuksen* rakentamiselle. Tarvitaan myös aikaa, vuoropuhelua ja yhteisiä kohtaamisia, jotta luottamusta syntyisi (Kaskela & Kekkonen 2006: 36). Lasten vanhempien on tunnettava työntekijät, jotka ovat vuorovaikutuksessa heidän lapsensa kanssa. Päiväkodin työntekijän tulee tutustua perheen lapseen ja lisäksi on ensisijaisen tärkeää, että työntekijä panostaa siihen, että hän tutustuu lapsen vanhempiin ja näin voi alkaa syntyä luottamusta. (Koskinen & Virjonen 2004: 12.) Luottamuksen syntyyn vaikuttavat myös aiemmin koetut asiat ja muistot samankaltaisista tilanteista. Luottamuksen syntyminen vie eri ihmisiltä eripituisen ajan.

Kasvatuskumppanuuden fokus on luoda työntekijöiden ja vanhempien välille sellainen ilmapiiri, jossa luottamusta syntyy. Päivähoidon työntekijän ja lapsen välinen suhde on se tekijä, joka luo vanhemmalle luottamusta työntekijää kohtaan. Työntekijä ilmaisee vanhemmalle tietämyksensä ja sen, kuinka hän tuntee lapsen. Tämän vuorovaikutuksen kautta vanhemmalle syntyy tunne, että hän voi luottaa päivähoidon työntekijään. Vanhemmalle on myös tärkeää, että hän saa ilmaista oman tietämyksensä lasta koskevista asioista. Päivähoidon huomioidessa vanhemman toiveet, ajatukset ja kasvatuskäsitykset vanhemmat myös kokevat, että heillä on mahdollisuus osallistua lapsensa kasvatukseen. Jokapäiväinen vuoropuhelu lapseen liittyvistä asioista mahdollistaa yhteisymmärryksen vanhemman ja työntekijän välillä luoden näin ollen myös luottamusta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36.)

Dialogin määritelmänä on, että se on taitoa ajatella, puhua ja toimia yhdessä. Hyvä dialogi, joka syventää kasvatuskumppanuutta, syntyy aidosta kuulemisesta; kaikki osapuolet voivat ilmaista ajatuksensa ja tulla näin kuulluksi. Dialogisessa vuoropuhelussa asioista ei tarvitse olla samaa mieltä. Saa olla suorapuheinen ja rehellinen, koska osapuolet kokevat dialogia käydessään, että heitä kunnioitetaan ja toinen osapuoli haluaa kuulla mitä toisella on

sanottavanaan. Dialogin syntymiseksi päivähoidossa on tärkeää, että vanhempien ja työntekijöiden välille on luotu hyvä keskustelun ilmapiiri. (Kaskela & Kekkonen 2006: 38.)

3.3 Kasvatuskumppanuuden ilmentyminen

Vantaan kaupungin päiväkodeissa käydään joka vuosi vanhempien kanssa varhaiskasvatuskeskustelu, jonka pohjalta laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan ylös muun muassa lapsen oppimat asiat, hänen kehityksensä sekä asiat, joissa hänellä on vielä opittavaa/harjoiteltavaa. Perheen kanssa käytävä varhaiskasvatuskeskustelu sekä sen pohjalta ylöskirjattu varhaiskasvatussuunnitelma antaa yksilöllistä tietoa kunkin lapsen vahvuuksista ja tuen tarpeista sekä ohjaa ryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. (Vantaan kaupunki.)

Vanhempainillat ovat tilaisuuksia, joissa päiväkotikiutsuu kaikki päiväkodin lasten vanhemmat tiloihinsa esimerkiksi informoidakseen päiväkodin asioista ja päiväkotiin liittyvistä käytänteistä. Vanhempainiltoja voi toteuttaa monella tapaa. Kasvuturve-projektissa mukana ollut päiväkoti toteutti vanhempainillat niin, että painopisteenä oli vanhempien tutustuminen toisiinsa. Päiväkoti kertoi tulevista tapahtumista ja päiväkotia koskevat asiat vanhemmille erikseen paperitiedottein, mutta vanhempainiltojen aikana päiväkoti panosti siihen, että vanhempien välinen vuorovaikutus kehittyisi. Päiväkodin työntekijät ohjasivat vanhemmille tutustumisleikkejä ja leikkien jälkeen työntekijät pyrkivät virittämään vanhempien välistä keskustelua. (Keskinen & Virjonen 2004: 44.)

Vanhempainiltoja voidaan järjestää tarpeen mukaan, kunhan niistä tiedottamiseen varataan tarpeeksi aikaa, jotta mahdollisimman moni vanhempi pääsisi paikalle. Vanhempainilloista tiedotettaessa kannattaa päiväkodin henkilökunnan suunnitella etukäteen asiat, joista illan aikana aiotaan puhua. Henkilökunnan tulisi myös harkita ovatko vanhempainillassa käsiteltävät asiat sellaisia, joista voitaisiin tiedottaa vanhempia esimerkiksi sähköpostilla tai kotiin jaettavalla tiedotteella. Päiväkodin vanhempainillat ovat hyvä paikka tukea vanhempien vanhemmuutta. Vanhempien kasvatustehtävän tukemiseksi voidaan valita jokin tietty aihe, josta illan aikana keskustellaan tai annetaan informaatiota. Yhteistapahtuma, kuten vanhempainilta, on hyvä keino lisätä yhteishenkeä ja vanhempainilloissa vanhemmilla on mahdollisuus tutustua toisiinsa. Vanhempainillan voi järjestää monella tapaa, ja aina vanhempainillan ideoiden ei tarvitse tulla suoraan henkilökunnalta tai johtajalta, vaan vanhempainillassa voidaan ottaa kuuluiiin vanhempien itsensä ääni ja heidän tärkeänä pitämiään asioita. Päiväkodin lasten vanhempien joukosta saattaa löytyä vanhempia, joilla on paljon tietotaitoa jostain tärkeästä asiasta ja halua puhua aiheesta muille päiväkodin vanhemmille. Henkilökunta voi myös teettää päiväkodin lapsille kyselyn, jossa lapsilta kysytään, mistä asioista nämä haluaisivat vanhempainilloissa puhuttavan tai olisiko lapsilla itsellään jotain, mitä he haluaisivat vanhempainillassa sanoa. (Suomen vanhempainliitto.)

Suunnitelmallisuus on tärkeä osa vanhempainiltaa, ja päiväkodin henkilöstön tulee hyvissä ajoin huolehtia vanhempainillan tiedottamisesta. Tiedottamisessa voi käyttää monia tiedottamisväyliä, kuten sähköpostia, paperitiedottamista ja suullista tiedottamista. Mahdollisimman suuren osallistujamäärän saavuttamiseksi päiväkotitoiminta voi tiedottaa vanhempainillasta myös useita väyliä hyödyntäen. Päiväkodin yhteisten vanhempainiltojen ongelmaksi saattaa muodostua tilanne, jossa vanhempainillan teemaksi valikoituu aihe, jota on jo aikaisempina kertoina käsitelty. Tällöin vanhemmat, joilla on samassa päiväkodissa useampi kuin yksi lapsi, ovat saattaneet kuulla aiheen jo aiemmin. Osallistujamäärä päiväkodin vanhempainiltoihin saattaakin laskea, jos vanhemmat olettavat, että vanhempainilta ei kuitenkaan tarjoa heille mitään uutta. Päiväkodin lasten ikähaarukan ollessa suuri yhteiset vanhempainillat saattavat käsitellä aihetta, joka ei kosketa kaikkien lasten vanhempia. Vanhempien kiinnostuksen kohteita ajatellen päiväkodin kannattaa jakaa vanhempainiltoja päiväkodin lasten ryhmien kesken tai niin, että esimerkiksi nuorempien ja vanhempien lasten vanhemmille on erikseen omat vanhempainillat. Arviointi on hyödyllinen keino selvittää, josko vanhempainillassa on parantamisen varaa. Päiväkodin henkilökunta voi esimerkiksi heti vanhempainillan päätteeksi jakaa vanhemmille kyselyn, jossa kysytään heidän tyytyväisyyttään illan kulkuun ja otetaan vastaan parannusehdotuksia. (Suomen vanhempainliitto.)

3.4 Kasvatuskumppanuuden haasteita

Vanhemman ja lapsen kokemus päivähoitosta syntyy pitkälti joka päiväisistä arkisista kohtaamisista päivähoiton työntekijöiden kanssa. Tilanteet, joissa vanhempi hakee tai tuo lapsensa päivähoitosta, ovat niitä otollisimpia hetkiä työntekijälle asettua kuulemaan vanhempaa ja lasta. Kiire on yksi niistä haasteista, joita päiväkodissa kohdataan. Kiireisen ihmisen on vaikeaa kuulla, sillä kuuleminen vaatii läsnäoloa ja aikaa. Kiireisen ihmisen on myös vaikeaa kertoa päivän tapahtumista, sillä hän ei ole läsnä tilanteessa keskittymällä siihen, vaan hän miettii jo seuraavaa. (Kaskela & Kronqvist 2012: 23.)

Luottamus rakentuu vähitellen ja jokainen kohtaaminen päiväkodin työntekijän ja vanhemman välillä on merkityksellinen luottamussuhdetta luotaessa. Työntekijän on työssään siedettävä sitä, etteivät pulmalliset asiat hoidu välttämättä yhdellä kertaa ja asiat saattavat jäädä kesken tai ne eivät hoidu työntekijän haluamalla tavalla. Työntekijän tulee kuitenkin olla rehellinen havainnoistaan, vaikka havaintojen kertominen eteenpäin vanhemmille edellyttää joissakin tapauksissa myös rohkeutta, varsinkin silloin kun työntekijällä on aito huoli lapsen hyvinvoinnista. Työntekijän tulee myös kuulla mitä vanhemmat sanovat sekä olla kunnioittava heitä kohtaan. Perheet tarvitsevat ympärilleen kasvatuskumppaneita, jotka ovat perheen lapsille hyviä kasvattajia ja työssään lämminhenkisiä, empaattisia ja aitoja.

Työntekijät ottavat joskus liikaa vastuuta lapsen hyvinvoinnista ja alkavat murehtia lapsen asioita tavalla, joka ei hyödytä kumpaakaan osapuolta. Työntekijän on huolensa ja surunsa keskellä joskus jopa vaikeaa kuulla lapsen vanhempia. Tällaisen huolen ja surun kantaminen lapsen tilanteesta katsotaan olevan päiväkodin työntekijälle uuvuttavaa ja hyödytöntä. (Kaskela & Kekkonen 2006: 37.)

4 Osallisuus

Osallisuuden näkökulmasta vanhemmat ovat päivähoito palvelun ostajia ja näin ollen vanhemmat ovat päivähoitopalvelun asiakkaita, joilla on oikeus vaikuttaa päivähoiton käytäntöihin (Hujala ym. 2007: 116). Vanhempien mahdollisuus vaikuttaa lapsensa hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen ovat edellytyksiä päiväkodin ja vanhempien luottamuksen syntymiselle. Osallisuus on tunne siitä, että henkilö kokee olevansa tärkeä ja pystyvänsä vaikuttamaan asioihin. Jotta vanhemmat voisivat osallistua päiväkodin toimintaan, on päiväkodin luotava osallistumiselle sellaiset puitteet, joissa se on mahdollista (Kaskela & Kekkonen 2006: 25, 27, 36).

4.1 Osallisuuden edellytykset

Päiväkodin henkilökunnan tehtävä on luoda vanhempien osallisuudelle varhaiskasvatukseen sisällölliset ja rakenteelliset edellytykset. Tietoisuus omasta osallisuudesta ja sen mahdollisuuksista sekä tunteesta, että voi vaikuttaa asioihin, tulee tiedon kautta (Kaskela & Kekkonen 2006: 25-27). Päiväkodissa tapahtuu paljon mielenkiintoisia, uusia, yllättäviä ja koskettaviakin asioita. Tieto lisää osallisuuden kokemusta, ja jotta vanhemmat olisivat kaikista päiväkodin tapahtumista tietoisia, tulisi päiväkodin tiedottaa vanhempia. Tiedottaminen voi tapahtua muun muassa paperitse, sähköisesti tai suullisesti.

4.2 Osallisuuden tasot

Osallisuus syntyy yhteisöllisyydestä. Osallistuja voi olla valmiiksi toiminnassa, joka on suunniteltu etukäteen, ja jossa osallistuja itse ei ole ollut vaikuttamassa toiminnan sisältöön ja kulkuun. Pelkkä osallistuminen toimintaan voi olla alkuna syvemmälle osallisuudelle. (Hujala & Turja 2012: 46-47.) Aluksi osallisuus näyttäytyy toiminnan tasolla mukana olemisessa, tästä seuraa myöhemmin aktiivisempi taso, joka on omien mielipiteiden ilmaiseminen. Ihanteena olisi, että jokaisella vanhemmalla olisi mahdollisuus osallistua suunnitteluun, päätöksentekoon, toimintaan ja arviointiin. Näihin toimintoihin lapsen vanhempi voisi osallistua esimerkiksi keskustelujen, arviointilomakkeiden, kokouksien tai vaikkapa aloitelaatikon kautta. (Kaskela & Kekkonen 2006: 25-27.)

Merkityksellistä toiminnasta tekee vanhempien kokemat tunne-elämykset. Vanhemman oma tunne onkin erottamaton osa osallisuuden kokonaisuutta. Tunne elämyksen kannalta on tärkeää, että vanhempi kokee, että hänen mielipiteisiinsä luotetaan. (Kaskela & Kekkonen 2006: 27.) Vanhempien osallisuuden myötä vanhempien ääni tulee selkeästi esille ja vanhempien odotukset sekä parannusehdotukset varhaiskasvatusta kohtaan otetaan huomioon (Heikka, Hujala & Turja 2009: 101). Päiväkodin tulee huolehtia, että jokaista vanhempaa kuullaan ja heidän ehdotuksiaan arvostetaan. Kaikki vanhemmilta tulleet ehdotukset tulisi käydä läpi, ja jos ehdotuksia ei voida toteuttaa, tulisi vanhemmille perustella, miksi toivetta ei voida toteuttaa. (Kaskela & Kekkonen 2006: 27.)

4.3 Päiväkodin vanhempien osallisuutta vahvistavia tekijöitä

Ennen lapsen tuloa päivähoitoon, työntekijä ottaa yhteyttä vanhempiin ja ehdottaa perheelle aloituskeskustelua jonka voi tehdä päiväkodin tiloissa tai työntekijä voi mennä perheen kotiin. Työntekijä jakaa aloituskeskustelun aikana perheelle yleistä tietoa varhaiskasvatuksesta, mutta samalla aloituskeskustelun aikana vanhemmat pääsevät jakamaan omia mielipiteitään, huoliaan ja odotuksiaan päivähoidolta. Vanhemmat arvostavat, kun päiväkodin henkilöstö on kiinnostunut siitä, mitä juuri heillä on sanottavanaan. (Kaskela & Kekkonen 2006: 26).

Perheiden sosiaalisten verkostojen kehittäminen ja toisiin perheisiin tutustuminen vaatii erilaisia toimintatapoja ja varhaiskasvatuksen valtakunnallisen linjauksen mukaan varhaiskasvatuspalvelun tulisi sisältää näitä toimintatapoja. Kunnissa esiintyvän yhteisöllisyyden ja yhteisvastuun voidaan katsoa lisääntyvän vuorovaikutuksen, yhteisen toiminnan ja muun kanssakäymisen myötä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002: 24.) Päiväkodissa vanhempien osallisuutta vahvistavia tekijöitä on monia. Vanhemmilla tulisi olla mahdollisuus keskustella oman lapsensa varhaiskasvatuksesta ja vanhemmilla tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen sekä sen arvioimiseen. Tämä toteutuu yleensä jokapäiväisissä kohtaamisissa vanhempien ja työntekijöiden kesken, sekä kasvatuskeskusteluilla, jotka pidetään ainakin kerran vuodessa. Vanhemmilla tulisi olla mahdollisuus keskustella oman lapsensa asioista sekä myös koko lapsiryhmän asioista muiden vanhempien kanssa. Tämä toteutuu useimmissa päiväkodeissa vanhempainiltojen kautta. Osallisuus voidaan nähdä myös siinä, että perheillä on oikeus saada lapselleen hoitopaikka sekä muita palveluita ja tukea. (Kaskela & Kekkonen 2006: 25-27.) Yhteistyö vanhempien kanssa voi tarkoittaa sitä, että työntekijöille on järjestettävä työaikaan sellaista aikaa, joka mahdollistaa sen, että työntekijät suunnittelevat ja toteuttavat vanhempien kanssa tehtävän toiminnan. Osallisuus voi olla sitä, että päiväkotitoiminta mahdollistaa toiminnan, jossa vanhemmat tulevat päiväkotiin halutessaan pihatalkoisiin. Osallisuudesta voi parhaimmillaan syntyä tunne, että pystyy vaikuttamaan asioihin ja haluaa vaikuttaa niihin.

Vanhemmat voivat aktivoitua järjestämään päiväkodin tiloissa vanhempainpiirejä, joihin he suunnittelevat itse toiminnan. (Hujala ym. 2007: 120-121.) Vanhempi voi osallistua päiväkodin toimintaan monella eri tapaa. Vanhempi voi olla mukana kasvatust keskusteluissa, vanhempainilloissa, järjestää tapahtumia ja juhlia. Aktiivisimmat vanhemmat voivat aktivoitua toimimaan myös vanhempaintoimikunnassa. (Kaskela & Kekkonen 2006: 26). Vanhempaintoimikunta on yksi niistä tekijöistä, joka toimii vanhempien keskinäisen aktiivisuuden lisääjänä. Kaikki vanhemmat ovat tervetulleita mukaan vanhempaintoimikunnan toimintaan. Toiminta on täysin vapaaehtoista ja siihen voi osallistua sen verran mitä omat voimavarat sallivat. (Mannerheimin lastensuojeluliiton Hyvinkään yhdistys 2014.) Vanhempaintoimikunta kokoaa päiväkodin vanhemmat yhteen ja tarjoaa vanhemmille keskustelukanavan sekä vaikuttamisväylän. Vanhempaintoimikunta edistää päiväkodin ja vanhempien yhteistyötä, ja tuo lisää toimintatapoja päiväkodin ja vanhempien väliseen yhteistyöhön. (Suomen vanhempainliitto.)

4.4 Osallisuuden haasteita

Osallisuuden vastakohtana on osattomuus, joka voi olla esteenä osallisuudelle. Henkilö ei ole osallisena johonkin yhteiskunnassa tärkeänä pidettyyn asiaan, kuten esimerkiksi päiväkodin toimintaan. Vanhempia ei voi osallistaa päiväkodin toimintaan, jos heillä ei ole siihen halua. Osa vanhemmista saattaa osallistua kaikkiin ”pakollisiin” toimintoihin, mutta he eivät ole toiminnassa mukana aktiivisesti eli heillä ei ole halua jakaa omia mielipiteitään. Päiväkodin on vaikeaa kehittää toimintaansa, jos vanhemmilla ei ole halua ilmaista omia mielipiteitään. Voi syntyä kehä, jossa vanhemmat ovat sitä mieltä, että päiväkodin toiminnassa on parantamisen varaa, mutta päiväkodin ei saa vanhemmilta tarvitsemaansa tietoa toimintansa kehittämiseksi. Vanhemmat saattavat kokea, ettei päiväkodin henkilöstö arvosta heidän mielipiteitään. Henkilöstön voi olla välillä hankalaa ”arjen kiireiden” keskellä kuulla jokaista vanhempaa ja osalle vanhemmista saattaa jäädä sellainen tunne, ettei heidän ajatuksillaan ole merkitystä. (Kaskela & Kekkonen 2006: 25-27.)

Kokemus osallisuudesta syntyy muun muassa molemminpuolisen tiedottamisen kautta. Päiväkodeissa tiedottaminen on kuitenkin usein melko yksisuuntaista. Päiväkodin tiedottaa asioista ja vanhemmat ottavat tiedon vastaan. Vanhemmat tiedottavat sen hetkisen asian usein vain yhdelle päiväkodin työntekijälle, jolloin on vaarana, että työntekijä unohtaa heti seuraavan työtehtävän ilmaantuessa, mitä vanhempi hänelle juuri äsken kertoi. (Kaskela & Kekkonen 2006: 26.) Osa vanhemmista saattaa kokea, että osallisuuden haasteena on kokoajan vaihtuva henkilökunta. Vanhemmat eivät luota uusiin työntekijöihin kasvattajina yhtä vahvasti, kuin vanhemmille entuudestaan tuttuihin työntekijöihin. Yhteistyön esteenä voi olla myös osassa

tapauksista yhteisen kielen puute tai kulttuuritaustan ero (Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen & Purola 2011: 41).

5 Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmät

Tiedonkeruumenetelmiin vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa tutkimuksen tavoitteet, laatu, tietosisältö, tutkimuskohteiden valinta eli otanta, kustannukset ja tavoiteltu vastausosuus. Opinnäytetyöhön valitut tiedonkeruumenetelmät vaikuttavat opinnäytetyön aikatauluun. (Tilastokeskus 2013.) Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelminä käytettiin kirjallisuuskatsausta, kyselyä yhteistyöpäiväkodin johtajalle ja yhteistyöpäiväkodin vanhemmille suunnattua tutkimuskyselyä.

Oman tutkimuksen lähtökohtien etsintään tutkija voi käyttää apunaan kirjallisuuskatsausta, joka auttaa tutkijaa lähdevalinnoissa tai teoreettisissa, metodisissa ja käsitteellisissä valinnoissa. Kirjallisuuskatsaus on toimiva apuväline tehtäessä opinnäytetyötä. Kirjallisuuskatsaus on tärkeä osa opinnäytetyötä silloin, kun kirjoittaja pyrkii etsimään ja perustelemaan valitsemansa näkökulman. (Turun yliopisto 2014.) Opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksessa käytettiin useaa kirjalähdettä ja sähköisiä lähteitä.

5.1 Kysely

Tieteellisen kyselyn onnistumisen kannalta on olennaista, että tutkija ottaa kyselylomaketta laatiessaan huomioon kohderyhmän kyselyyn vastaamiseen käytettävissä olevan ajan, motivaation sekä tietotaidon. Näiden seikkojen lisäksi tutkija takaa kyselylleen mahdollisimman monia vastauksia suunnittelemalla kyselylomakkeen ulkoasun selkeäksi sekä rajaamalla lomakkeen kysymykset siten, että vastaamiseen kuluu aikaa enintään 20 minuuttia. Kyselyn laadinnalla on suuri merkitys kyselyn onnistumisen kannalta, sillä alhainen vastausprosentti saattaa pilata muuten hienosti suunnitellun tutkimuksen. (KvantiMOTV 2010.)

Opinnäytetyössä toteutettiin standardoitu kyselytutkimus, mikä tarkoittaa sitä, että jokaiselle vastaajalle jaettiin yhtäläinen kysely täsmälleen samoilla kysymyksillä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008: 188). Standardoidussa kyselytutkimuksessa tutkijan tulee pohtia, millaisia taustatietoja vastaajilta kysytään, jotta kyselyn saajat ovat halukkaita vastaamaan kyselyyn, ja taustatietojen kyselystä huolimatta vastaajille luvattu identiteettisuoja säilyy. Tämän lisäksi kysymyksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota niiden yhtäläisyyden vuoksi, jotta taustatiedoista riippumatta jokainen vastaaja ymmärtäisi kyselylomakkeen kysymykset yhtävertaisesti. (KvantiMOTV 2010.)

Opinnäytetyön kyselytutkimus (liite 1) sisältää 15 strukturoitua kysymystä, eli valmiita vastausvaihtoehtoja sisältäviä kysymyksiä. Strukturoiduista kysymyksistä viisi on dikotomisista, eli näissä kysymyksissä vastausvaihtoehtoja on vain kaksi. Tämän lisäksi kyselyssä on yhdeksän monivalintakysymystä, jotka koostuvat kolmesta vastausvaihtoehdosta. Näistä kolmesta vastaajat saavat valita yhden vastausvaihtoehdon. Monivalintakysymysten vastausvaihtoehdot laadittiin toistensa poissulkeviksi, jolla vältettiin vastausten päällekkäisyyttä.

Analysointivaiheessa vastauksia käsiteltiin numeroiden avulla, joten kyselylomakkeen sanalliset vastaukset merkattiin vastaamaan numeroita. Näin pystyttiin välttämään virheitä tulosten tallentamisvaiheessa. (KvantiMOTV 2010.) Tämän lisäksi viisi strukturoitua kysymystä sisältää avoimen jatkokysymyksen, johon vastaajat saavat perustella omaa vastausvalintaansa. Avoimen kysymyksen ja jatkokysymysten tarkoituksena oli antaa tilaa vastaajien omille mielipiteille, ja auttaa meitä selvittämään, miten päiväkotitoiminta voisi kehittää toimintaansa.

Kyselytutkimuksen etuna on sen tarjoama mahdollisuus kerätä suuri tutkimusaineisto. Kyselylomakkeen eteenpäin lähettäminen on vaivatonta, ja huolella laaditun lomakkeen aineisto on helppo käsitellä tietokoneen avulla. Kyselytutkimuksen haittoina voidaan kuitenkin pitää sitä, että tutkija ei voi varmistua vastaajien huolellisista ja rehellisistä vastauksista. Vastaajien perehtyneisyys kyselylomaketta koskeviin asioihin saattaa osaltaan aiheuttaa myös väärinymmärryksiä. (Hirsjärvi ym. 2008: 190)

Kyselylomaketta laadittaessa kysymysten asettelua mietittiin siten, että kysely olisi helposti lähestyttävä. Tällä ajateltiin takaavan kyselylle mahdollisimman suuren vastausprosentin. Kysymykset olivat tutkimuseettisten perusteiden mukaan asiapitoisia, samoin vastaajien henkilöllisyys pysyi salassa. Kysymykset laadittiin mahdollisimman selkeiksi, jotta vastauksiin ei jäisi tulkinnan varaa. Mahdollisimman suuri vastausprosentti pyrittiin turvaamaan kysymyksillä myös siten, että kyselyyn vastaaminen vei aikaa noin kymmenen minuuttia.

6 Opinnäytetyön tutkimusote

Opinnäytetyössä toteutettiin kyselytutkimus, joten opinnäytetyö on muodoltaan tutkimuksellinen. Tutkimukselliselle opinnäytetyölle ominaista on, että aineistonkeruussa käytetään kyselyjä, haastatteluja ja kirjallisia tai kuvallisia lähteitä. Tutkimuksellisen opinnäytetyön aineiston analyysissä käytetään joitakin tutkimuksellisia analyysimenetelmiä. Opinnäytetyön aineiston analysointimenetelminä toimivat kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen menetelmä. (Satakunnan ammattikorkeakoulu 2009.) Kvalitatiivinen tutkimusote esiintyy työssä siten, että kyselylomakkeeseen vastanneiden henkilöiden tunnistettavuus pyrittiin häivyttämään. Kvantitatiivinen sisältö taas ilmenee, kun kerättyä tietoa analysoitiin numeroiden ja taulukoiden avulla.

6.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa perehdytään tutkittavan ilmiön merkitykseen ja tarkoitukseen, ja niiden avulla pyritään luomaan selkeämpi käsitys tutkittavasta ilmiöstä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija keskittyy omien ennakko-oletusten sijaan selvittämään tutkittavien henkilöiden ajatuksia sekä kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä. Näiden ajatusten ja kokemusten tarkoitus on synnyttää hypoteeseja määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusta varten. (Eskola & Suoranta 2008: 19-20.) Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä jaetaan teoreettiseen sekä empiiriseen tutkimukseen. Tutkimuksessammekin käytetyssä empiirisessä menetelmässä tutkimustuloksia pyritään yleistämään siten, että vastaajien tunnistettavuutta häivytetään. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 19-22.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään ennalta valikoitua, teoreettisesti perusteltua tutkimusryhmää. Suuren vastausmäärän sijasta olennaista kvalitatiiviselle tutkimukselle on vastausten perusteellinen analysointi. Laadullisen tutkimuksen aineisto analysoidaan usein induktiivista päättelyä hyväksi käyttäen. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimusaineiston useasti esille tulleista vastauksista muodostetaan merkityksellisiä yleistyksiä. Induktiivisen päättelyn hyödyntäminen edellyttää kuitenkin riittävän suurta vastausotantaa. (Eskola & Suoranta 2008: 60-61.)

6.2 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimuksen parina on kvantitatiivinen, eli määrällinen tutkimus. Kvantitatiivinen tutkimus antaa tutkijalle yleistä tietoa tutkimuskohteesta. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tilastojen ja numeroiden avulla kuvaamaan ja tulkitsemaan tutkimuksen kohdetta. Kvantitatiivista tutkimusta käytetään paljon sosiaali- ja yhteiskuntatieteissä. (Hirsjärvi ym. 2008: 130-135.) Kvantitatiiviseen menetelmään kuuluu olennaisena osana kyselylomake, jonka tutkimustuloksia tarkastellaan numeroiden ja tilastojen avulla (Vilkkä 2007: 14-15).

Kvantitatiivista tutkimusta varten on hyvä tutustua aiempien tutkimusten johtopäätöksiin ja lukea teoriaa aiemmista tutkimuksista. Kvantitatiiviseen tutkimukseen kuuluu keskeisesti hypoteesien esittäminen ja tutkimuksen kannalta keskeisten käsitteiden määrittely. Aineiston keruuta varten tehdään suunnitelma, josta käy ilmi, että havaintoaineisto voidaan mitata numeerisesti ja määrällisesti. Kun aineisto on saatu tilastollisesti käsiteltävään muotoon, tehdään tutkimuksen päätelmät tilastollisen analyysin perusteella. (Hirsjärvi ym. 2008: 135.)

7 Opinnäytetyön päämäärät

Tässä osiossa perustellaan tarkemmin tutkijoiden omia opinnäytetyön tavoitteita. Lisäksi esitellään myös yhteistyöpäiväkodin tavoitteet, jotka kohdistuvat lähinnä opinnäytetyön tutkimusosuuteen. Tämän lisäksi esitellään tutkimuksen tutkimuskysymys sekä siitä johdetut osaongelmat, joilla pyrittiin saavuttamaan niin omat kuin yhteistyöpäiväkodinkin tavoitteet.

7.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Lapsen kasvatuksen tärkeimpinä kasvatustehtävinä on tasapainoisen kasvun, kehityksen sekä oppimisen edistäminen. Pääasiallinen kasvatusvastuu on lapsen vanhemmilla, mutta päiväkodissa olevien lasten kasvatusvastuu jakautuu vanhemmilta kuitenkin myös päiväkodin työntekijöille. Tästä johtuen kasvatuskumppanuus eli vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välinen yhteistyö on toimivan varhaiskasvatuksen sekä lapsen hyvinvoinnin edellytys. Lapsen vanhempien sekä päiväkodin työntekijöiden toimivan vuorovaikutussuhteen lisäksi kasvatuskumppanuuden tavoitteena on edistää vanhempien keskenäistä yhteistyötä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan vanhemmilla tulee olla myös mahdollisuus vaikuttaa lapsensa päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan sekä arviointiin. Vanhempien osallistuminen onkin tärkeätä, sillä se on osa varhaiskasvatuksen kehittämistä. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005: 11, 31-32.) Tämän vuoksi kyselytutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään, kuinka vanhemmat kokevat itse osallisuutensa päiväkodin arjessa ja toiminnassa sekä minkälaiset edellytykset päiväkotin vanhempien osallisuuteen tarjoaa. Asiakkuusvuosien taustakysymyksellä pyrittiin lisäksi selvittämään, onko osallisuuden kokemisessa vanhempien välillä eroja heidän asiakkuusvuosista riippuen.

Tutkimuksen tavoitteena olikin päästä perehtymään hieman vanhempien mielteisiin kasvatuskumppanuuden sekä päiväkodin toiminnan toteutumisesta, vaikka tutkimustulokset eivät olekaan yleistettävissä olevaa tietoa. Vanhempien mielteiden avulla voimme tulevaisuudessa työssämme pyrkiä kehittämään omaa ammatillista toimintaamme huomioiden myös lasten vanhempia. Tutkimuksen tavoite oli myös kerätä rikastuttavaa tietoa päiväkodille lasten vanhempien osallisuudesta. Päiväkodin tavoitteena oli saada vanhempien ääni kuuluviin heidän omasta osallisuuden kokemuksestaan. Saatujen vastausten perusteella pyrittiinkin tarjoamaan päiväkodille ratkaisumalleja, joilla päiväkotin saisi osallistettua päiväkodin lasten vanhempia entistä enemmän toimintaansa.

7.2 Tutkimuskysymys

Jokaisella tutkimuksella tulee olla selkeä juoni tai johtoaajatus, jonka varaan tutkimus rakennetaan. Tämän johtoaajatuksen takana on tutkimuksen pääongelma eli tutkimuskysymys. Tutkimuksella voi olla useampia tutkimuskysymyksiä tai vain yksi pääongelma ja siitä johdettuja osaongelmia. Pääongelma on laajamittainen kysymys, jonka ympärille muotoutuu koko tutkittava kokonaisuus. Osaongelmat tulee muodostaa siten, että niistä saadut tulokset vastaavat myös pääongelmaan. (Hirsjärvi ym. 2008: 122-124.)

Tutkijan tulee muodostaa tutkimuskysymykset selkeäksi ennen aineiston keräämistä, jotta aineisto tulee selvittämään nimenomaisesti tutkijan haluamaa ilmiötä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkijan on kuitenkin varauduttava siihen, että vastausten vuoksi ennalta määrätyt tutkimuskysymykset tulevat muuttumaan aineiston analyysivaiheessa. Myös kysymysten asettelun epäselkeys voi johtaa tutkimusongelmien muuttumiseen tutkimuksen analysointivaiheessa. (Hirsjärvi ym. 2008: 121-122.)

Tutkimuksella oli yksi tutkimuskysymys, ja tämän lisäksi kaksi osaongelmaa.
Tutkimuskysymys oli: 1. Millaisena vanhemmat kokevat osallisuutensa päiväkodin toiminnassa?

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatuksen kehittäminen tapahtuu osaltaan vanhempien ja lasten varhaiskasvatuksen toteutuksen arvioinnin kautta. Arvioinnin edellytyksenä taas pidetään sitä, että vanhemmat seuraavat varhaiskasvatuksen toteuttamista sekä tavoitteisiin pyrkimistä. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2003: 32) Helsingissä vuosina 2005 - 2006 toteutetun tutkimuksen mukaan osa päiväkodin vanhemmista koki päiväkodin arjen etäisenä perheen omasta arjesta. Tutkimuksen mukaan vanhemmilla oli kuitenkin halua ja intoa tustua paremmin päiväkodin arkeen sekä sitä kautta päiväkodin toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. (Halttunen-Sommardahl 2006:10)

Tästä johtuen tutkimuskysymyksellä haluttiinkin selvittää, kuinka yhteistyöpäiväkodin vanhemmat itse kokevat oman osallisuutensa päiväkodin arjessa. Tutkimuskysymys laadittiin yhteistyöpäiväkodin asettamat tutkimuksen tavoitteet huomioiden, ja tarkoituksena oli kartoittaa, jääkö vanhempien osallisuus vain asetteiden mukaiseksi kauniiksi ajatukseksi vai kokevatko vanhemmat oman osallisuutensa riittävänä.

Osaongelmat olivat: 1.1 Miten asiakkuusvuodet vaikuttavat osallisuuden kokemiseen? sekä
1.2 Millaiset edellytykset päiväkotitoiminta tarjoaa vanhempien osallisuuteen?

Kasvatuskumppanuuden rakentuessa päiväkodin työntekijöiden sekä lasten vanhempien välisestä kuulemisesta, kunnioituksesta, luottamuksesta sekä dialogisuudesta, tutkimuksella haluttiin myös selvittää, onko vanhemmilla osallisuuden kokemisessa eroja heidän

asiakkuusvuosiensa perusteella. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014.) Tutkimuksella pyrittiin myös selvittämään, kokevatko vanhemmat yhteistyöpäiväkodin tarjoamat osallisuuden mahdollisuudet riittävinä, vai ovatko vanhemmat tietämättömiä, miten omaa osallisuuttaan voisi lisätä.

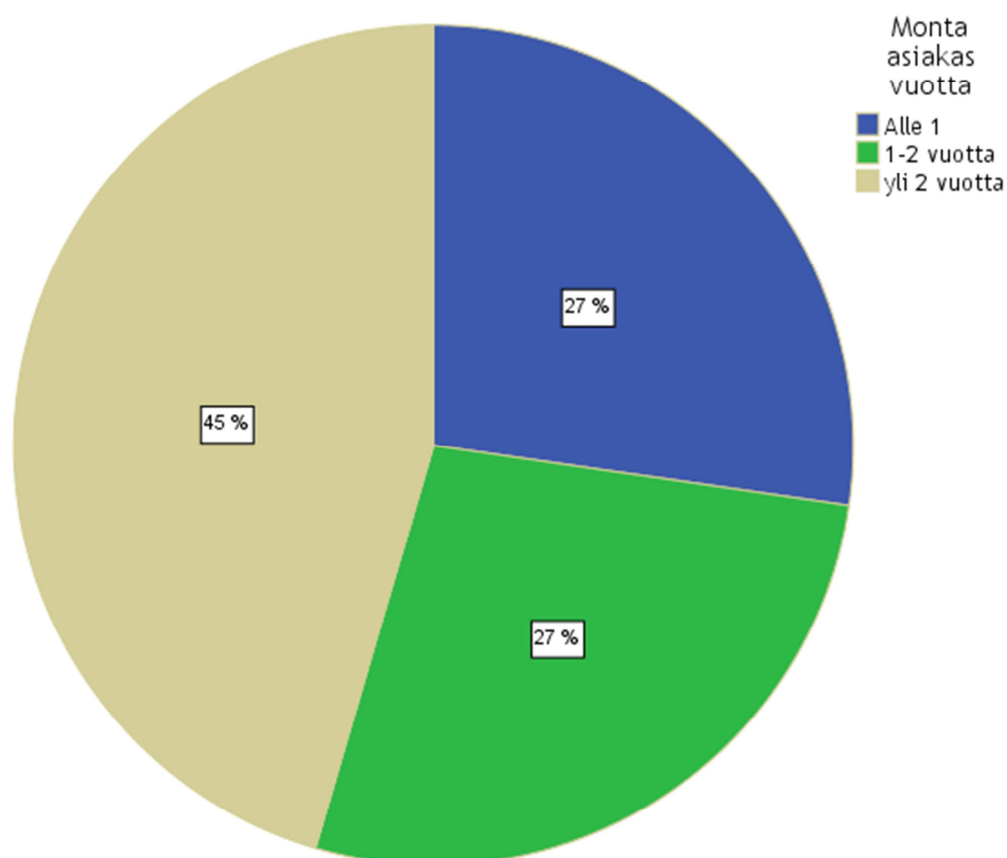
8 Tutkimustulokset

Yhteistyöpäiväkotiin jaettiin yhteensä 92 kyselyä, ja vastauksia saatiin takaisin 33. Kyselyn vastausprosentti oli siis 36 %. Perheisiin jaettiin yksi kysely, ja eroperheisiin, joissa vanhemmilla on lapsen yhteishuoltajuus, lapsen kummallekin vanhemmalle jaettiin oma kysely. Kysymyksiin 1-7 sekä 9-12 vastasi jokainen kyselyn palauttanut henkilö. Kysymyksiin 8 ja 13 vastasi 31 henkilöä, mikä tarkoittaa kahden vastauksen puuttumista. Kysymys 14 jäi yhtä vastausta vajeeksi täydestä, ja kysymykseen 15 vastasi 26 vanhempaa. Aloitamme tulosten esittelyn taustamuuttujakysymysten auki purkamisesta. Loput kysymyksistä jaettiin viiteen eri osioon, jotta tulosten esittely olisi selkeää. Nämä kysymykset käsittellään omissa kategorioissaan, jotka ovat tiedottaminen, varhaiskasvatussuunnitelma, vuorovaikutus, kasvatustilanteet sekä vanhempainillat.

8.1 Taustamuuttujat

Kyselytutkimukselle valittiin kolme taustamuuttujakysymystä, joilla pyrittiin selvittämään vastaajien taustatietojen vaikutusta heidän kokemuksiinsa osallisuudesta. Kysymykset koskivat vastaajien koulutustaustaa, lasten tämänhetkistä lukumäärää päiväkodissa ja asiakkuusvuosien lukumäärää. Vastausprosentin alhaisuuden vuoksi koulutustausta ja lasten lukumäärä- taustamuuttujia ei kuitenkaan pystytty hyödyntämään, sillä tämä olisi lisännyt vastaajien tunnistettavuutta. Tämän vuoksi tutkimuksessa päädyttiin hyödyntämään vain asiakkuusvuosien merkitystä.

Kyselyyn vastaavista vanhemmista viisi (15 %) oli koulutustaustaltaan peruskoulun käyneitä ja toisen asteen käyneitä oli 14 (42,5 %), samoin kuin kolmannen asteen käyneitäkin. Kyselyyn vastanneista valtaosalla eli 25:llä (76 %) oli sillä hetkellä tutkimuksen kohteena olevassa päiväkodissa yksi lapsi ja kahdeksalla (24 %) kaksi tai useampi lapsi. Kolmannessa taustamuuttuja kysymyksessä kysyttiin vastaajien asiakkuusvuosien määrää. Kyselyssä vastausvaihtoehtoja oli kuusi, mutta analysoinnin selkeyttämiseksi vastaukset jaettiin kolmeen osaan; alle vuoden, 1-2:en vuoden sekä yli 2:en vuoden asiakkaisiin. Alle vuoden päiväkodin asiakkaana olleita vastaajia oli yhdeksän samoin kuin 1-2:en vuoden asiakkaita, ja yli 2 vuotta asiakkaana olleita oli 15. Asiakkuusvuosien jakaumasta tehtiin ympyrädiagrammin, jossa jakauma esitetään prosentteina.

Kuvio 1: Asiakkuusvuosien jakauma prosentteina

8.2 Tiedottaminen

Kyselylomakkeessa tiedusteltiin vanhempien mielteitä informaation kulun toimivuudesta päiväkodilta perheisiin. Vanhemmilta kysyttiin, kokevatko he saavansa riittävästi tietoa päiväkodin toiminnasta ja arjesta sekä sitä, mitä kautta vanhemmat toivoisivat saavansa tiedon. Tämän lisäksi kysyttiin vielä erikseen, kuinka vanhemmat kokevat vanhempainilloista tiedottamisen onnistuvan.

Vastaajista 27 (82 %) koki saavansa riittävästi tietoa päiväkodin toiminnasta ja arjesta, ja kuusi (18 %) koki tiedonsaannin riittämättömänä. Avoimen jatkokysymyksen perusteella tiedottamiseen tyytymättömät vanhemmat toivoisivat päiväkodin työntekijöiltä enemmän vastuunottoa tiedottamisesta:

”--päivän tapahtumat kuulee lapselta.”

”--tuntuu ettei lapsen päivästä tiedetä, ympäröivä vastauksia”

Kysymyksessä yhdeksän kysyttiin, mitä kautta vanhemmat toivovat päiväkodin henkilökunnan tiedottavan heille päiväkodin toiminnasta ja arjesta. Sähköpostitse tiedottamista toivoi 12 (37 %) ja paperitiedotteen kautta informaation saamista 10 (30 %). Loput 11 (33 %) olivat valinneet useamman tiedotusvaihtoehdon tai ehdottaneet omaa informaatiokanavaa:

”suullisesti, viedessä ja hakiessa”

”face to face”

”Textiviesti”

”Tarvittaessa myös tekstiviestillä jos seuraavana pvänä retki ja oma lapsi ollut edellisen pvän kotona”

” --vanhempainilloissa”

Tiedotuskanavien toiveiden lisäksi eräs vastaajista toivoi tiedottamisen säännöllistämistä.

”säännöllisesti esim. 1krt/vk”

Vastaajista 26 (84 %) koki vanhempainilloista tiedottamisen olevan riittävän näkyvää ja selkeää, viisi (16 %) vastasi kielteisesti ja vastanneista kaksi ei ollut vastannut tähän kysymykseen lainkaan. Avoimista vastauksista selvisi, että vanhempainilloista tiedottamiseen tyytymättömät vanhemmat kokivat tiedottamisen liian huomaamattomana tai äkillisenä:

”Joskus huomannut liian myöhään tai en huomannut ollenkaan. (pieni lappu ovessa tai ikkunassa)”

”Liian lyhyt varoitus aika, järjestää vapaa päiv.”

Päiväkodin arjesta ja toiminnasta tiedottamisesta saatuja vastauksia vertailtiin lisäksi vanhempainilloista tiedottamiseen. Vastaajista kaksi vanhempaa, jotka kokivat päiväkodin arjesta ja toiminnasta tiedottamisen olevan riittävää eivät olleet vastanneet vanhempainilloista tiedottamisen kysymykseen lainkaan, joten vertailukelpoisia vastauksia oli yhteensä 31. Näin ollen vanhempia, jotka kokivat saavansa arjesta ja toiminnasta riittävästi tietoa oli vertailussa 25 ja heitä, jotka eivät koe saavansa riittävästi tietoa kuusi. Valtaosa (88%) näistä vastaajista, jotka kokivat päiväkodin arjesta ja toiminnasta tiedottamisen riittävänä kokivat, että myös vanhempainilloista tiedottaminen on selkeää ja näkyvää. Myös

kaksi kolmasosaa (67 %) heistä, jotka kokivat, etteivät saa riittävästi tietoa päiväkodin arjesta ja toiminnasta kokivat vanhempainilloista tiedottamisen näkyvänä ja selkeänä.

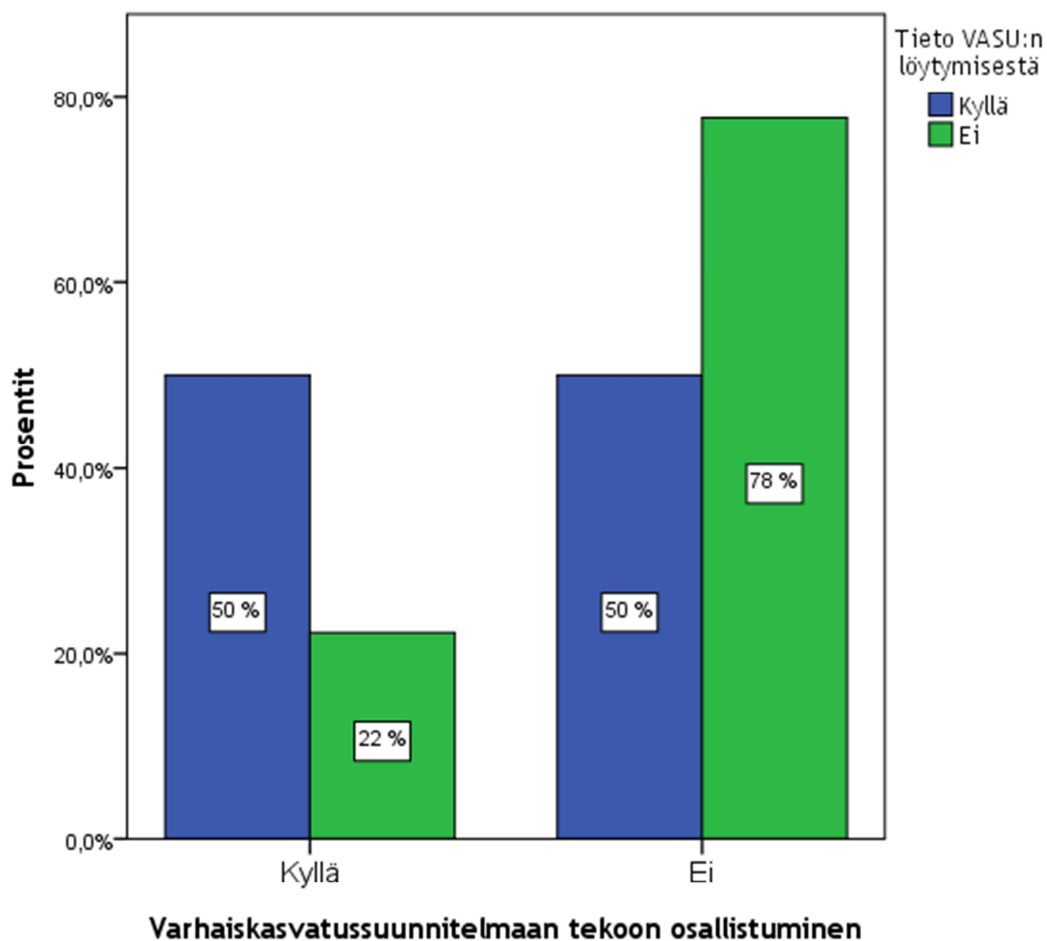
8.3 Varhaiskasvatussuunnitelma

Kyselylomakkeeseen vastanneista vanhemmista 22 (67 %) tiesi, mistä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma löytyy, mutta kolmasosa eli 11 (33 %) ei tiennyt. Siitä huolimatta, että kaksi kolmasosaa vastaajista tiesi, mistä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma löytyy, vain 13 (39 %) vastaajaa koki voivansa vaikuttaa varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen. Jopa 18 (55 %) vastaajaa, eli yli puolet, eivät koe voivansa vaikuttaa varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen. Kysymykseen saatiin myös muutamia avoimia vastauksia, joista selvisi, että osa vanhemmista oli epätietoisia varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen osallistumisen mahdollisuudesta, vaikka mahdollisuutta on päiväkodin vanhempainilloissa henkilökunnan mukaan tarjottu:

”En tiedä miten voisin sen tekemiseen vaikuttaa.”

”En osaa sanoa...”

Vastaajista kaksi (6 %) vastasivat kysymykseen siten, että vastauksia ei voitu tulkita puoltavasti eikä kieltävästi. Lisäksi vertailtiin myös kysymystä, kuinka moni tietää, mistä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma löytyy siihen, kuinka moni kokee voivansa vaikuttaa päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen. Vastaajista kaksi, jotka eivät tienneet, mistä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma löytyy, olivat vastanneet varhaiskasvatussuunnitelman tekoon osallistumisen kysymykseen siten, että vastauksia ei voitu tulkita selvästi, joten vertailukelpoisia vastauksia saimme tähän 31. Tästä vastausmäärästä 22 tiesi, mistä varhaiskasvatussuunnitelma löytyy ja 9 ei. Valtaosa niistä vastaajista, jotka eivät tienneet, mistä varhaiskasvatussuunnitelma löytyy, eivät myöskään kokeneet voivansa vaikuttaa sen tekemiseen. Tämän lisäksi jopa puolet heistä, jotka tiesivät, mistä varhaiskasvatussuunnitelma löytyy, eivät kokeneet pystyvänsä vaikuttamaan sen tekemiseen. Vastauksista muodostettiin pylväsdiagrammin, jossa jakauma esitetään prosenttilukuina.

Kuvio 2: Tietoisuus varhaiskasvatussuunnitelman löytymisestä sekä kokemus sen tekoon osallistumisesta

8.4 Vuorovaikutus

Kyselylomakkeeseen vastanneista vanhemmista kaikki (100 %) kokivat henkilökunnan helposti lähestyttävänä. Vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välisestä luottamuksen toteutumisesta kysyttäessä taasen 23 (70 %) koki sen toteutuvan hyvin, kahdeksan (24 %) melko hyvin ja kaksi (6 %) koki asiassa olevan parantamisen varaa. Kysymykseen saatiin vain yksi avoin vastaus, jonka mukaan vastaaja koki vanhempien ja henkilökunnan välisen luottamuksen sijaisia lukuunottamatta toimivan hyvin:

”Vakituisen henkilökunnan kanssa on hyvä luottamus, mutta vaihtuviin sijaisiin ei ehdi luottamussuhteita luoda.”

Viisi (15 %) vastaajista koki päiväkodin lasten vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa olevan parantamisen varaa ja vastauksista 28 (85 %) jakautui tasan vastausten hyvin ja melko hyvin välillä. Avointen vastausten perusteella osa tyytymättömistä vanhemmista koki vanhempien välisen vuorovaikutuksen olevan vähäistä ja yksi ei kokenut asiaa lainkaan tärkeänä:

”lasten vanhemmat eivät ole tuttuja toisilleen. Vanhempainilta on ainut kun tapaa useampia vanhempia.--”

”yhteisiä kohtaamisia melko vähän muiden vanhempien kanssa. Osa ei edes tervehdi.”

”vuorovaikutus rajoittuu vain vanh.iltoihin yms.”

”ei juuri pidetä yhteyttä”

”en koe tärkeänä, ei kiinnosta muut vanhemmat”

Lisäksi vanhempien sekä hoitohenkilökunnan luottamuksen toteutumisesta saatuja tuloksia vertailtiin lasten vanhempien väliseen vuorovaikutukseen. Tarkoituksena oli tutkia vaikutuksia myös siihen, kuinka helposti lähestyttävänä vanhemmat kokevat hoitohenkilökunnan, mutta kysymykseen saatu 100 % :nen puoltava vastaus ei tehnyt vastausten vertailusta mielekästä. Kaikki vastaajat olivat vastanneet molempiin kysymyksiin, joten kaikkia 33:a vastaustaan pystyttiin vertailemaan keskenään. Hieman yli puolet (52 %) heistä, jotka kokivat vanhempien ja henkilökunnan välisen luottamuksen hyvänä kokivat myös vanhempien välisen vuorovaikutuksen sujuvan hyvin. Samoin yli puolet (62,5 %) heistä, jotka kokivat päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välisen luottamuksen toteutuvan melko hyvin kokivat vanhempien välisen vuorovaikutuksen melko hyvänä. Tästä huolimatta he, jotka kokivat henkilökunnan ja vanhempien välisessä luottamuksessa olevan parantamisen varaa, eivät kokeneet vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa olevan parantamisen varaa

8.5 Kasvatuskeskustelut

Vastaajista 24 (73 %) koki kasvatuskeskustelut tärkeänä, kahdeksan (24 %) melko tärkeänä ja yksi vastaaja (3 %) ei tärkeänä. Vastaajista vain yksi (3 %) koki kasvatuskeskustelujen järjestämisessä olevan parantamisen varaa, loput 32 (97 %) vastausta jakautuivat tasan vastausten hyvin ja melko hyvin välille. Näin ollen kaikista vastaajista vain hieman alle puolet kokivat kasvatuskeskustelujen olevan hyvin järjestetty. Kysymys sisälsi avoimen jatkokysymyksen, jonka tarkoituksena oli mahdollisuus perustella, miksi

kasvatuskeskustelujen järjestämisessä on parantamisen varaa. Huolimatta siitä, että vain yksi vanhemmista koki kasvatuskeskustelujen järjestämisessä olevan parantamisen varaa, avoimeen jatkokysymykseen saatiin useampia vastauksia, joissa vanhemmat kertoivat mitä mieltä he ovat kasvatuskeskustelujen järjestämisestä:

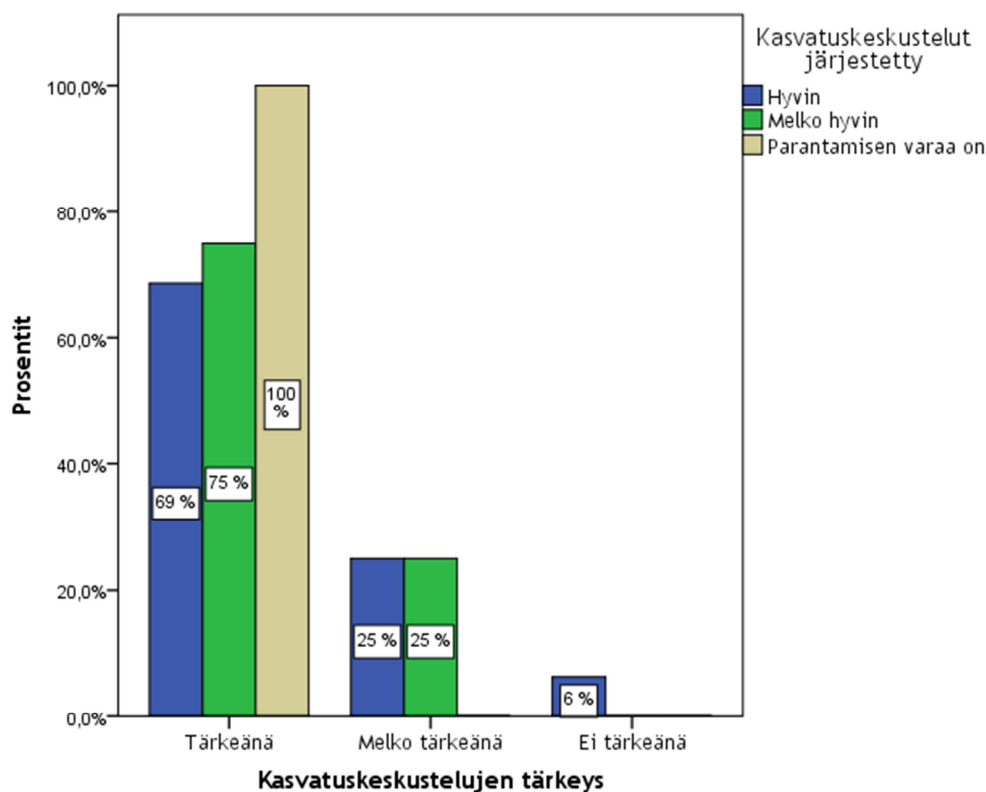
”Mielestäni VASU:a ei meidän perheen kohdalla tarvitsisi käydä vuosittain, koska lapseni on ”normaali” eikä tarvitse erityisopastusta. VASU:n voisi toteuttaa myös harvennetulla keskustelu rytmillä ja tarvittaessa.”

”Täytyi itse kysyä koska pidetään.”

”-- kanssani keskustellut työntekijä ei tuntenut lastani”

”ei ole vielä pidetty”

Lisäksi kasvatuskeskustelujen järjestämisen kokemuksia vertailtiin vastaajien mielipiteisiin kasvatuskeskustelujen tärkeydestä. Vastaajista kaikki olivat vastanneet kumpaankin kysymykseen, joten kaikkia 33:a vastausta pystyttiin vertailemaan keskenään. Yli puolet (69 %) heistä, jotka kokivat kasvatuskeskustelujen olevan hyvin järjestetty kokivat kasvatuskeskustelut tärkeänä. Myös kolme neljännestä heistä, jotka kokivat kasvatuskeskustelujen olevan melko hyvin järjestetty kokivat kasvatuskeskustelut tärkeänä. Vastaajista vain yksi koki kasvatuskeskustelut ei tärkeänä, mutta koki päiväkodin kasvatuskeskustelujen olevan kuitenkin hyvin järjestetty. Toisaalta eräs vastaajista koki kasvatuskeskustelut tärkeänä, mutta oli sitä mieltä, että päiväkodin kasvatuskeskusteluissa on parantamisen varaa. Tulosten havainnollistamiseksi on jakaumasta laadittu vastauslajeittain jaoteltu pylväsdiagrammi.

Kuvio 3: Kuinka kasvatuskeskustelut on järjestetty, ja kuinka tärkeänä niitä pidetään

8.6 Vanhempainillat

Vastaajista 11 (34 %) ei ole osallistunut yhteenkään vanhempainiltaan. Yhteen tai kahteen vanhempainiltaan oli vastaajista osallistunut 12 (38 %) ja kolmeen tai useampaan yhdeksän (28 %). Yksi vastaajista ei ollut vastannut tähän kysymykseen millään tavalla.

Vastaajista 10 (31 %) koki vanhempainillat tärkeänä, 12 (36 %) melko tärkeänä ja neljä (12 %) ei tärkeänä. Kysymykseen oli vastannut viivalla neljä (12 %) henkilöä ja tämän lisäksi kolme (9 %) kyselyyn vastanneista ei ollut vastannut tähän kysymykseen ollenkaan. Kysymys sisälsi avoimen jatkokysymyksen, jossa vanhemmat saivat perustella, miksi eivät ole kokeneet vanhempainiltoja tärkeänä. Perustelujen suurimmaksi syyksi nousi vanhempien mukaan se, että vanhempainillat eivät tarjoa vanhemmille uutta tietoa.

”samat asiat ja tiedon saa kirjallisesti niin helposti”

”ei ole tullut uutta asiaa - samat asiat kerrataan--”

”Ensimmäiset kerrat koin tärkeänä, kun useampi lapsi on ollut päiväkodissa, on paljon vanhan kertausta.”

Eräs vastaajista sivuutti avoimessa vastauksessa kysymyksen vanhempainiltojen tärkeydestä, ja vastasi omien tuntemustensa mukaisesti, miten on vanhempainillat itse kokenut.

”Olo on vähän ulkopuolinen.”

Lisäksi kysymykseen saatiin myös yksi avoin vastaus, jossa vanhempi toi esille oman mielipiteensä vanhempainiltojen tärkeydestä.

”En ymmärrä vanhempia jotka eivät osallistu vanhempainiltoihin/ kahvihetkiin. Mielestäni se viestittää välinpitämättömyydestä lastaan ja hänen hoitopaikkaansa kohtaan.”

Tutkimuksessa haluttiin lisäksi vertailla vaikuttaako vanhempainiltoihin osallistumisen määrä vanhempien kokemuksiin vanhempainilloista. ”Millaisena olet kokenut X päiväkodin vanhempainillat?” -kysymykseen saatiin vain 26 vastausta, joten vertailukelpoisia vastauksia oli luonnollisesti tämä määrä. Vastaajista yhteen tai kahteen vanhempainiltaan osallistuneita oli 12 ja kolmeen tai useampaan osallistuneita 9. Kaikki vanhempainiltoihin osallistuneet vastaajat olivat siis vastanneet myös vanhempainiltojen tärkeyttä kartoittavaan kysymykseen. Tämän lisäksi viisi vastaajaa, jotka eivät olleet osallistuneet yhteenkään vanhempainiltaan olivat vastanneet tähän kysymykseen. Yli puolet (60 %) niistä vastaajista, jotka eivät ole osallistuneet vanhempainiltoihin kokivat vanhempainillat melko tärkeinä. Puolet heistä, jotka olivat osallistuneet yhteen tai kahteen vanhempainiltaan kokivat vanhempainillat tärkeänä. Kuitenkin yli puolet (56 %) vastaajista, jotka olivat käyneet vanhempainilloissa kolmesti tai useammin kokivat vanhempainillat niissä käymättömien vastaajien tavoin vain melko tärkeänä.

Suljettujen kysymysten lisäksi kyselylomakkeen viimeisessä avoimessa kysymyksessä kysyttiin vanhemmilta, miten he kokevat pystyvänsä vaikuttamaan vanhempainiltojen sisältöön ja kulkuun. Kysymykseen saatiin yhteensä 20 (61 %) vastausta. Seitsemän (21 %) vastaajaa oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen, ja kuusi (18 %) vastaajaa oli huomionnut vastauksen pelkällä viivalla. Kysymyksellä pyrittiin selvittämään vanhempien omaa tunnetta vanhempainiltojen sisältöön ja kulkuun vaikuttavista keinoista ja mahdollisuuksista. Kysymykseen saatiin monenlaisia vastauksia, joista muodostui kuitenkin selvästi neljänlaisia vastaustyyppejä. Näistä pystyttiin muodostaa neljä eri vastauskategoriaa vastausten analysoinnin selkeyttämiseksi. Kahdessa ensimmäisessä kategoriassa esitellään vastauksia, joissa vanhemmat kertoivat keinoista, joita heillä on vanhempainiltojen sisältöön ja kulkuun vaikuttamiseen. Kolmanteen kategoriaan on kasattu yhteen vastaukset, joissa vanhemmat kuvaavat tyytyväisyyttään vanhempainiltojen sisältöön ja kulkuun osallistumisesta.

Neljännessä kategoriassa ovat vastaukset, joissa vanhemmat eivät ole vaikuttaneet vanhempainiltojen sisältöön ja kulkuun.

Ensimmäiseen kategoriaan on jaettu vastaukset, joiden mukaan vanhemmat kokevat pystyvänsä vaikuttamaan vanhempainiltojen sisältöön ja kulkuun osallistumalla sekä olemalla itse aktiivisia.

”Asioihin yleensä Pystyy vaikuttamaan kun saapuu paikalle ja osallistuu keskusteluun ja kertoo oman mielipiteensä.”

”olemalla itse aktiivinen ja ottaa kantaa asioihin.”

Toisessa kategoriassa on vastaukset, joiden mukaan vanhempainiltojen sisältöön ja kulkuun pystyy vaikuttamaan puhumalla päiväkodilla vanhempainilloissa, hoitajien kanssa tai suoraan päiväkodin johtajan kanssa.

”Mainitsemalla toiveistaan hoitohenkilökunnalle tai päiväkodin johtajalle”

”Lasten omissa ryhmissä keskusteltaessa pystyy vaikuttamaan oman ryhmän toimintaan. Näissä voi antaa omia ehdotuksia ja mielipiteitä, ja ainakin tähän asti ehdotukset ja mielipiteet on otettu tarhan puolelta hyvin vastaan.”

”Henkilökuntaa on helppo lähestyä. Jos toivon että jotain asiaa käsiteltäisiin, voin ehdottaa sitä. Yhteistyö henkilökunnan kanssa on avointa ja mutkatonta.”

”suurempiin linjoihin ymmärrettävästi ei juuri. ryhmäkohtaisesti pystyy vaikuttamaan.”

”Puhumalla rohkeasti mieltä askaruttavista asioista vanhempainillan aikana”

Kolmannessa kategoriassa vastaajat ovat keinojen sijaan kuvailleet omaa tyytyväisyyttään vanhempainiltojen sisällön ja kulun vaikuttamiseen. Vastaajista kaikki olivat tyytyväisiä mahdollisuuksiinsa vanhempainiltojen vaikuttamiseen.

”Hyvin”

”Aivan tarpeeksi. -Pienten lasten hoitamisen ei tarvitse olla niin tieteellistä VASU:ineen ja kehityskeskusteluineen kuin mitä siitä on tehty.”

Neljänteen kategoriaan koottiin ne vastaajat, jotka eivät eri syistä ole yrittäneet vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön ja kulkuun.

”En ole kokenut tärkeäksi”

”en mitenkään. voiko niihin jopa vaikuttaa??”

”en mitenkään, niin uusi pk meille vielä”

Eräs vanhempi neljännen kategorian vastauksista ei ole yrittänyt vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön ja kulkuun, mutta koki, että halutessaan hänen ehdotuksensa otettaisiin huomioon.

”Jos jotain ehdotettavaa olisi luulen, että asia otettaisiin huomioon (vielä mitään ei ole ollut)”

8.7 Saatujen tuloksien vertailua toisiinsa

Kyselyyn vastanneista vanhemmista enemmistö (66 %) oli osallistunut vähintään yhteen vanhempainiltaan ja miltein sama määrä (67 %) myös tiesi, mistä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma löytyy. Tästä huolimatta vain kolmasosa (33 %) vastanneista koki voivansa vaikuttaa päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekoon, vaikka päiväkodissa on pyritty aktiivisesti monin eri tiedotuskeinoin vuosien 2012-2013 välillä tiedottamaan varhaiskasvatussuunnitelmasta ja vanhempien mahdollisuudesta osallistua sen tekoon. Vanhemmista suurin osa (82 %) vastasi kokevansa, että saa riittävästi tietoa päiväkodin toiminnasta ja arjesta, mutta silti kolmannes (33 %) vastanneista ei tiedä, mistä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma löytyy.

Kyselyyn vastanneista vanhemmista kaksi kolmasosaa (66 %) on osallistunut ainakin yhteen vanhempainiltaan, mutta kaikista vastaajista vain hieman yli kolmannes (38 %) on kokenut päiväkodin vanhempainillat tärkeänä. Vastaajista kolmasosa (34 %) ei ole osallistunut yhteenkään vanhempainiltaan, mutta vain 17 % kokee vanhempainilloista tiedottamisessa olevan parantamisen varaa.

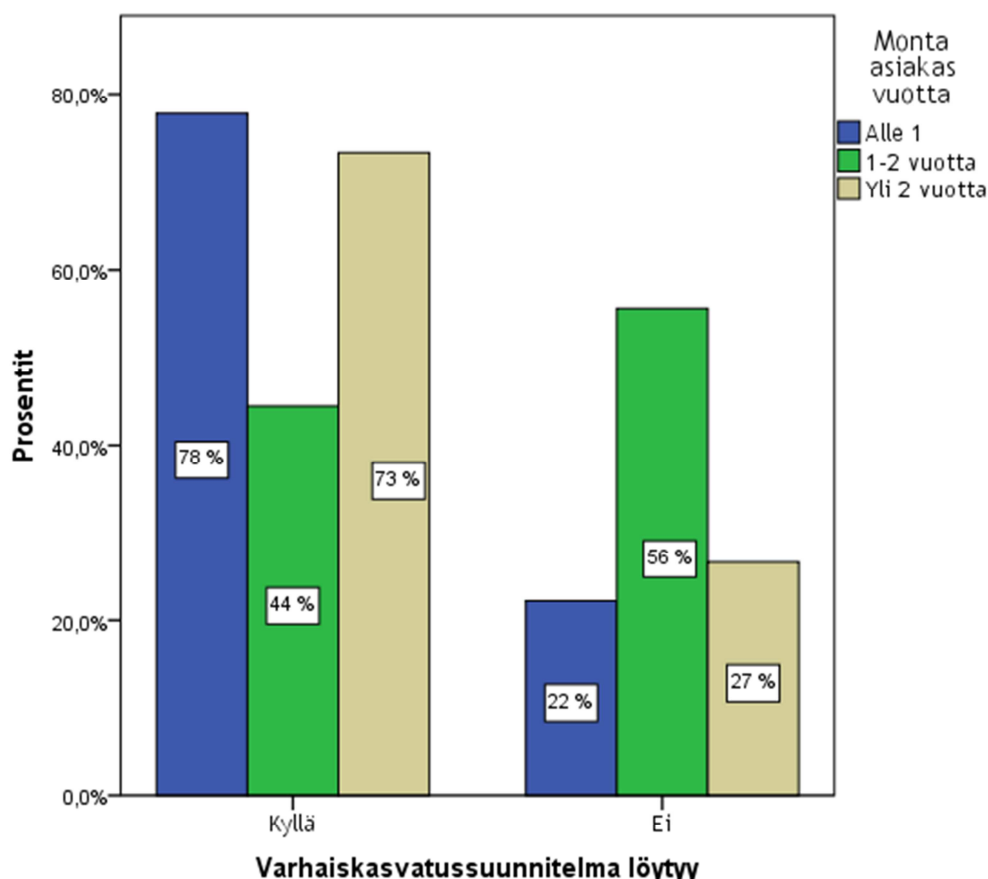
Monet vanhemmat kokivat avointen vastausten perusteella vanhempien välisen vuorovaikutuksen rajoittuvan vain päiväkodin yhteisiin vanhempainiltoihin, ja vastaajista alle puolet (42 %) kokivatkin vanhempien välisen vuorovaikutuksen toimivan hyvin. Kyselyyn vastanneista vanhemmista hieman yli kolmasosa (36 %) ei myöskään ole osallistunut yhteenkään päiväkodin vanhempainiltaan.

Vastanneista vanhemmista kaikki (100 %) kokivat henkilökunnan helposti lähestyttävänä, mutta silti lähes kolmasosa (30 %) vastasi vanhempien ja henkilökunnan välisen luottamuksen toteutuvan melko hyvin tai huonommin. Samoin lähes kolmasosa (27 %) vastanneista vanhemmista piti kasvatuskeskusteluja vain melko tärkeinä tai ei tärkeinä.

8.8 Asiakkuusvuosien vaikutus

Verrattaessa vanhempien ja henkilökunnan välistä luottamusta ja asiakkuusvuosien määrää keskenään, ei alle vuoden ja yhden tai kahden asiakkuusvuoden välillä ollut minkäänlaista eroa. Näistä vastaajista kaksi kolmasosaa (67 %) koki luottamuksen vanhempien ja henkilökunnan välillä toimivan hyvin, mutta yli kahden vuoden vastaavista asiakkaista hieman suurempi enemmistö (73 %) koki luottamuksen hyvänä. Alle vuoden ja yhden tai kahden vuoden asiakkuussuhteissa ei ollut eroja myöskään päiväkodin toiminnan ja arjen tiedottamisen suhteen. Näistä vastaajista lähes neljä viidesosaa (78 %) koki tiedonsaannin riittävänä. Yli kaksi vuotta asiakkaana olevista vastaajista taasen hiukan suurempi enemmistö (87 %) koki päiväkodin toiminnan ja arjen tiedottamisen riittävänä.

Tutkimuksessa analysoitiin myös, onko asiakkuusvuosilla vaikutusta vanhempien tietämykseen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman löytymisestä sekä sen tekoon osallistumisesta. Kuten kuviosta 4 voidaan nähdä, alle yhden sekä yli kahden asiakkuusvuoden vastaavista vanhemmista yli kaksi kolmasosaa tiesi, mistä varhaiskasvatussuunnitelma löytyy. Vastaava osuus päiväkodin asiakkaana yhdestä kahteen vuoteen olleista vastaajista jäi kuitenkin alle puoleen. Tästä huolimatta nämä vastaajat muodostivat suurimman joukon (44 %) heistä, jotka kokivat voivansa vaikuttaa päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen. Jaoiteltujen asiakkuusvuosien määrän mukaan niukka enemmistö vuosista riippumatta siis koki, ettei voi vaikuttaa varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen.

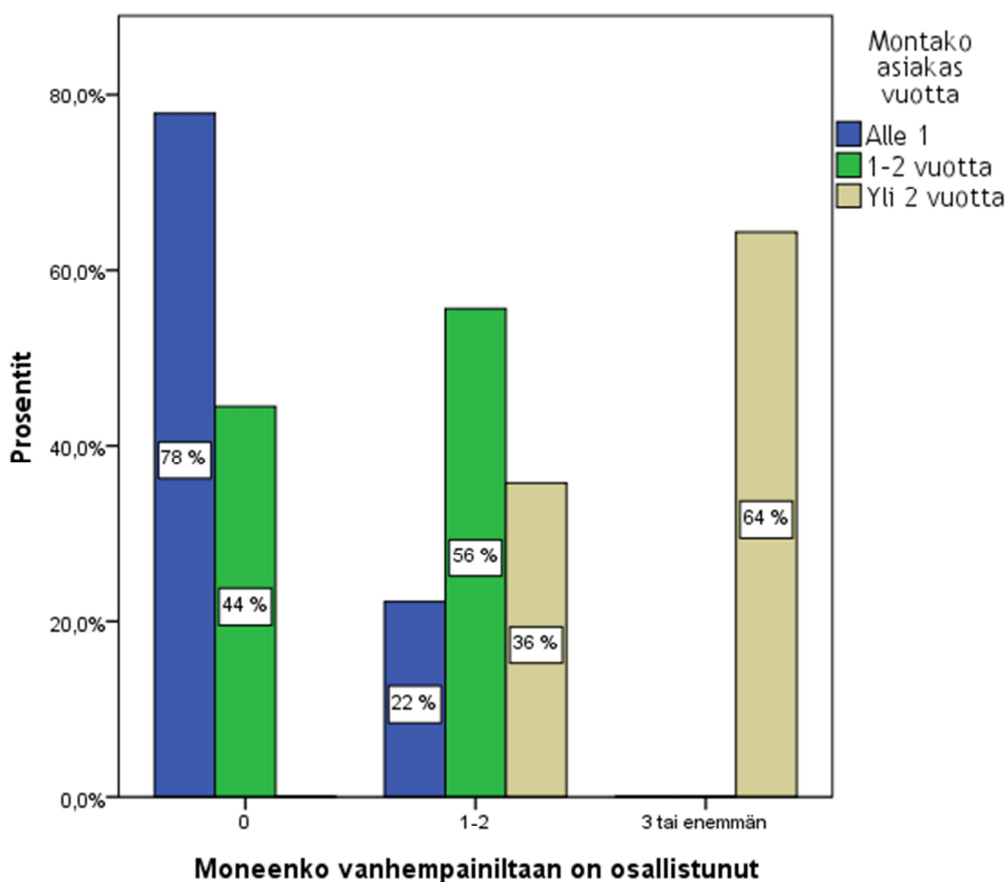
Kuvio 4: Asiakkuusvuosien vaikutus varhaiskasvatussuunnitelman löytymiseen

Asiakkuusvuosilla ei näyttänyt olevan vaikutusta kahteen asiakkuusvuoteen asti myöskään kasvatuskeskustelujen tärkeänä pitämisessä. Suurin osa (78 %) maksimissaan kaksi vuotta asiakkaana olleista vastaajista piti kasvatuskeskusteluja tärkeänä. Vastaava osuus yli kahden vuoden asiakkuuden vanhemmilla putosi hieman alhaisemmaksi, mutta ylsi silti kahteen kolmasosaan (67 %). Vaikka valtaosa maksimissaan kaksi vuotta asiakkaana olleista vastaajista koki kasvatuskeskustelut tärkeinä, silti vain alle puolet (44 %) kokivat kasvatuskeskustelujen olevan hyvin järjestetty. Yli kaksi vuotta päiväkodin asiakkaana olleista vastaajistakin vain hieman yli puolet (53 %) kokivat päiväkodin kasvatuskeskustelut hyvin järjestettyinä.

Asiakkuusvuosista riippumatta selvä enemmistö kokee vanhempainilloista tiedottamisen olevan riittävän selkeää ja näkyvää. Verrattaessa asiakkuusvuosien määrää vanhempainiltojen tärkeyden kokemiseen, kaikista asiakkuusvuosi kategorioista vähemmistö koki vanhempainillat tärkeinä. Alle vuoden päiväkodin asiakkaana olleista vanhemmista vain neljännes koki vanhempainillat tärkeinä. Vastaajista kaikkein tärkeimpänä vanhempainiltoja pitivät vanhemmat, jotka ovat olleet päiväkodin asiakkaina yli kaksi vuotta. Kuten kuviossa 5 on nähtävissä, alle yhden vuoden asiakkaista suurin osa ei ollut osallistunut yhteenkään vanhempainiltaan, mutta asiakkuusvuosien lisääntyessä vanhempainiltoihin osallistumisen

määrä kasvoi. Yli kahden vuoden asiakkaista kaikki olivat jo osallistuneet vähintään yhteen vanhempainiltaan ja suurin osa jopa kolmeen tai useampaan.

Kuvio 5: Asiakkuusvuosien vaikutus vanhempainiltojen osallistumismäärään

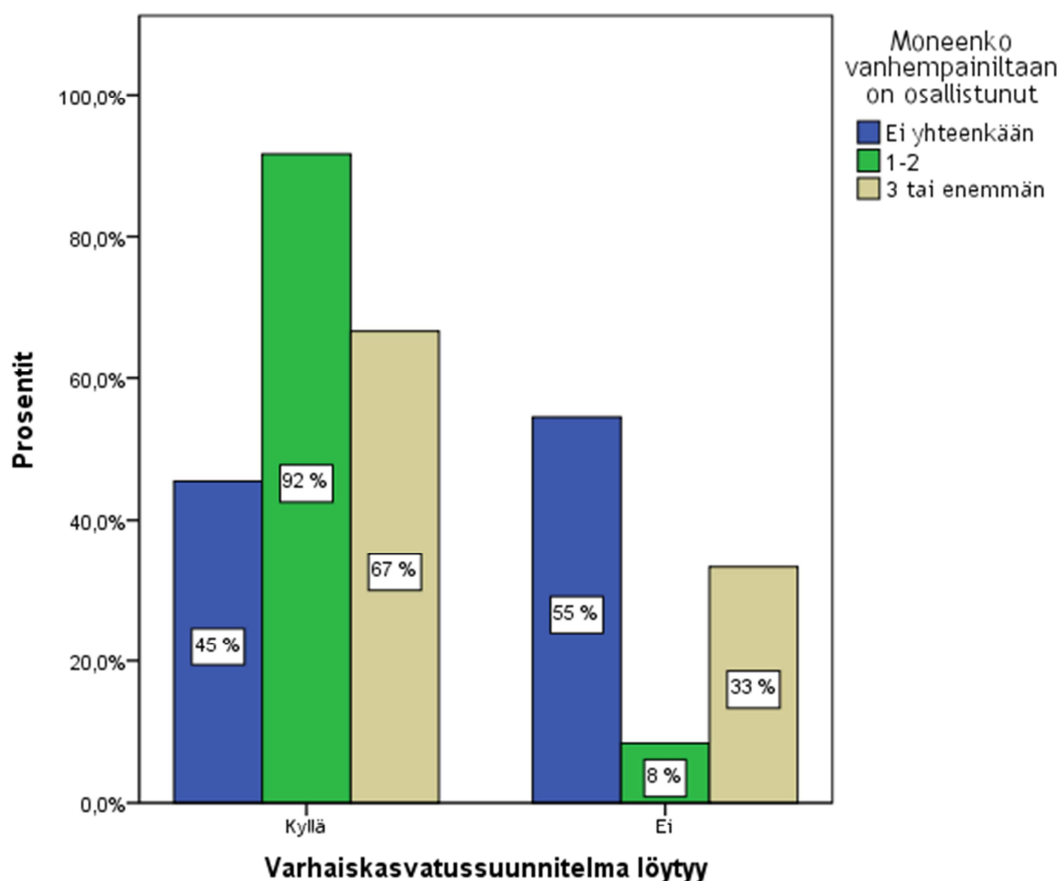
Asiakkuusvuosien lisääntyessä myös tyytyväisyys vanhempien väliseen vuorovaikutukseen kasvoi, vaikka asiakkuusvuosista riippumatta kaikista vastanneista vain alle puolet kokivat vuorovaikutuksen hyvänä.

8.9 Saatujen tuloksien ristiintaulukointi

Tutkimuksessa vertailtiin myös vanhempainiltoihin osallistumisen vaikutuksia tuntemuksiin vanhempainilloista tiedottamisesta. Kaksi vastaajista eivät olleet vastanneet vanhempainilloista tiedottamisen kysymykseen millään tavalla, joten vertailukelpoisia vastauksia oli 31. Valtaosa (90 %) heistä, jotka eivät ole koskaan osallistuneet yhteenkään vanhempainiltaan kokivat, että vanhempainilloista tiedottaminen on kuitenkin näkyvää ja selkeää. Yhteen tai kahteen vanhempainiltaan osallistuneista vastaajista taasen vain kolme neljännestä kokee tiedottamisen tarpeeksi näkyvänä ja selkeänä. Vanhempainiltoihin osallistumisen määrästä huolimatta valtaosa kaikista vastaajista kokee vanhempainilloista tiedottamisen olevan näkyvää ja selkeää.

Päiväkodissa on pyritty aktiivisesti monin eri tiedotuskeinoin vuosien 2012-2013 välillä tiedottamaan varhaiskasvatussuunnitelmasta ja vanhempien mahdollisuudesta osallistua sen tekoon. Varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen osallistumisen mahdollisuutta on vanhemmille päiväkodin mukaan myös tarjottu vanhempainilloissa kyseisellä toimintakaudella. Tästä johtuen tutkimuksessa selvitettiin, minkälainen yhteys vastaajien vanhempainiltoihin osallistumisella on varhaiskasvatussuunnitelman löytymiseen sekä sen tekoon osallistumiseen.

Yhdessä vastauslomakkeessa ei ollut vastausta vanhempainiltojen osallistumisen määrään, joten vertailukelpoisia vastauksia saimme yhteensä 32. Näistä vastaajista 11 ei ole ollut yhdessäkään vanhempainillassa, 12 on ollut yhdessä tai kahdessa ja yhdeksän kolmessa tai useammassa. Alle puolet niistä vanhemmista, jotka eivät ole olleet vanhempainilloissa tiesivät, mistä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma löytyy. Yhteen tai kahteen vanhempainiltaan osallistuneista vanhemmista taasen yhtä lukuunottamatta kaikki tiesivät, mistä varhaiskasvatussuunnitelma löytyy, ja kolmeen tai useampaan vanhempainiltaan osallistuneista vanhemmista vastaava osuus oli kaksi kolmannesta. Näin ollen vähintään yhteen vanhempainiltaan osallistuneista vanhemmista suurin osa tiesi, mistä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma löytyy, kun taas vanhempainiltoihin osallistumatta jättäneiden tietämys jäi alle puoleen. Tulosten havainnollistamiseksi jakaumasta laadittiin vastauslajeittain jaoteltu pylväsdiagrammi, jossa ilmenee myös vastausten prosenttiosuudet.

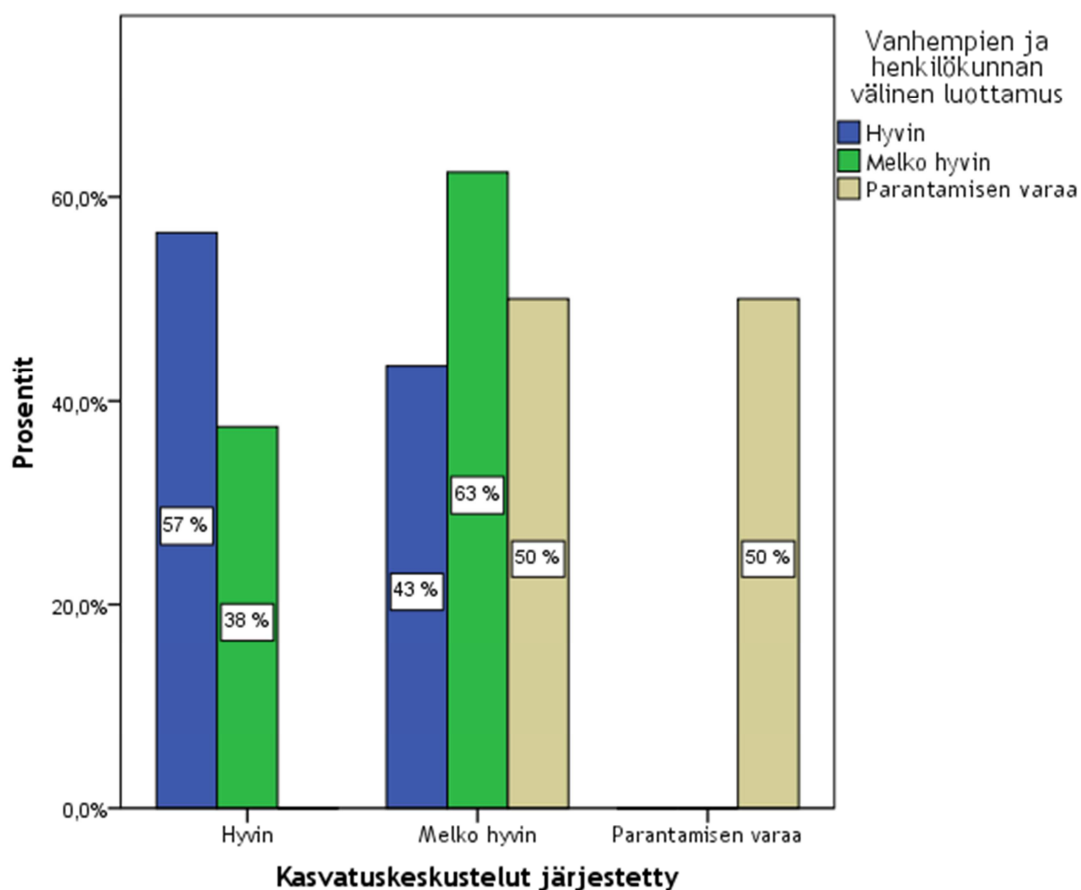

Kuvio 6: Vanhempainiltoihin osallistumisen vaikutus varhaiskasvatussuunnitelman löytymisen tietoisuuteen

”Koetko voivasi vaikuttaa X päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen?” - kysymykseen vastasivat kaikki vanhempainiltoihin osallistuneet vastaajat, mutta vanhempainiltoihin osallistumattomien määrä putosi yhdellä edellisestä eli kymmeneen. Vanhempainilloissa käymättömistä vastaajista alle puolet (40 %) kokivat voivansa vaikuttaa päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekoon, samoin kerran tai kahdesti vanhempainilloissa käyneistä (33 %). Vain niistä vanhemmista, jotka ovat käyneet vanhempainilloissa kolmesti tai useammin yli puolet (56 %) kokivat voivansa vaikuttaa varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen.

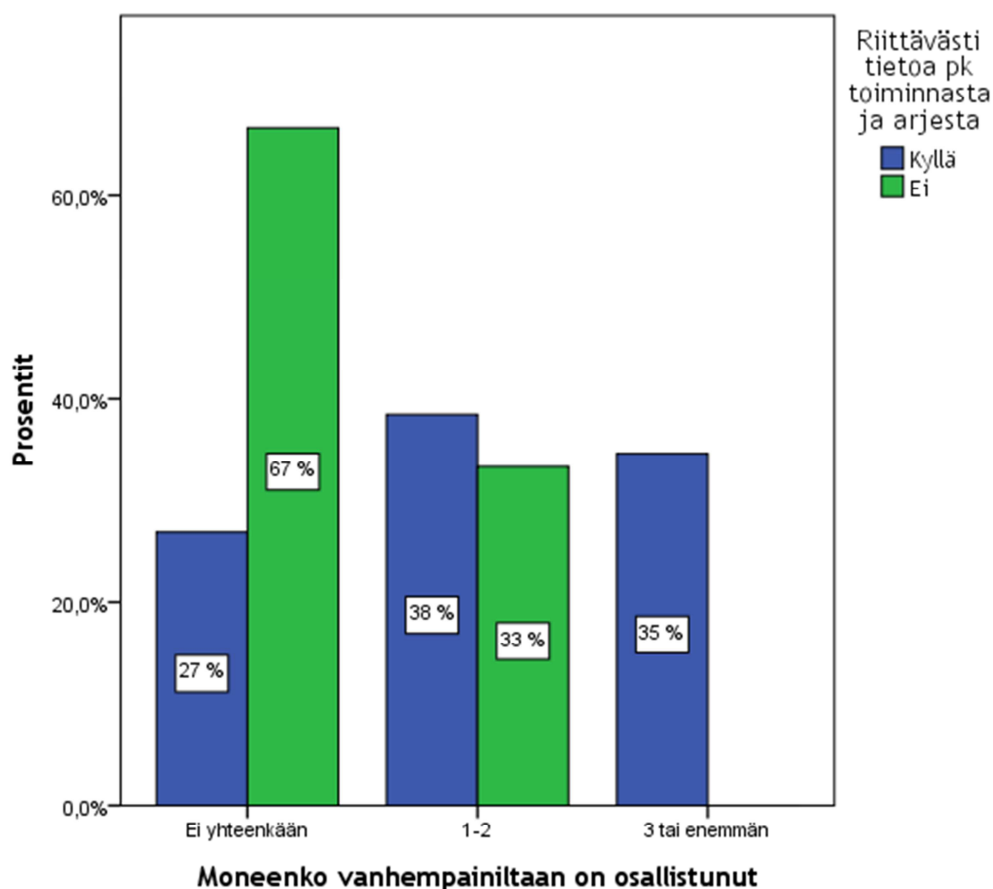
Kasvatuskumppanuuden toteutumisen edellytys on lasten vanhempien sekä päiväkodin työntekijöiden mutkaton yhteistyö. Kasvatuskeskustelut ovat eräs kasvatuskumppanuuteen kuuluva ominaisuus, joten halusimme tutkia vastauksien merkityksiä vanhempien ja työntekijöiden välisen luottamuksen kokemiselle sekä sille kuinka hyvin vanhemmat kokevat, että kasvatuskeskustelut on päiväkodilla järjestetty. Kaikki vastaajat ovat vastanneet molempiin kysymyksiin, joten kaikkia 33:a vastausta kyettiin vertailemaan keskenään. Kuten kuviossa 7 on nähtävissä, yli puolet vanhemmista, jotka kokevat vanhempien ja

työntekijöiden välisen luottamuksen hyvänä kokevat myös kasvatuskeskustelujen olevan hyvin järjestetty. Vastaavasti yli puolet vanhemmista, jotka kokevat luottamuksen olevan vain melko hyvää, kokevat myös kasvatuskeskustelujen järjestämisen melko hyvänä. Ne vanhemmat, jotka kokivat luottamuksessa olevan parantamisen varaa, eivät kokeneet kasvatuskeskustelujen olevan hyvin järjestetty.

Kuvio 7: Vanhempien ja henkilökunnan välisen luottamuksen vaikutuksia kasvatuskeskustelujen järjestämisen kokemuksiin

Useampien vanhempien avointen vastausten mukaan vanhempainillat eivät tarjoa osallistujille juurikaan uutta tietoa. Tämän vuoksi tutkimuksessa haluttiin tutkia vanhempainiltoihin osallistumisen määrien vaikutuksia vanhempien kokemuksiin päiväkodin arjen ja toiminnan riittävästä tiedottamisesta. Kysymykseen ”Kuinka moneen X päiväkodin vanhempainiltaan olet osallistunut?” olivat vastanneet yhtä lukuun ottamatta kaikki, joten vertailukelpoisia vastauksia saimme 32. Vanhempainiltoihin osallistumista huomioimatta valtaosa (81 %) kokee saavansa riittävästi tietoa päiväkodin toiminnasta ja arjesta, mutta eroja osallistumismäärään nähden näytti silti olevan, mikä ilmenee myös kuviossa 8. Vastaajista kaikki, jotka ovat osallistuneet vähintään kolmeen vanhempainiltaan, kokivat tiedon saannin riittävänä, kun taas kaksi kolmannesta tiedonsaantiin tyytymättömistä vastaajista ei ollut osallistunut yhteenkään vanhempainiltaan.

Kuvio 8: Riittävän tiedon saaminen vanhempainiltoihin osallistumismääriin nähden

9 Johtopäätökset ja tulkinta

Tässä kappaleessa kyselylomakkeeseen saatujen vastausten pohjalta esitellään omia johtopäätöksiä ja tulkintoja. Kyselylomakkeeseen saaduista vastauksista osa oli yllättäviä ja mietimme, mistä jotkin vastaukset johtuivat. Osa saaduista vastauksista taas oli mielestämme ennalta arvattavia. Johtopäätösten ja tulkinnan avulla meille heräsi myös ideoita mahdollisista päiväkodille tehtävistä kehitysideoista.

9.1 Millaisena vanhemmat kokevat osallisuutensa päiväkodin toiminnassa

Opetus ja kulttuuriministeriön kyselyyn vastasi suuri joukko vanhempia. Tämä kertoo mahdollisesti siitä, että varhaiskasvatusta pidetään Suomessa tärkeänä ja siihen vaikuttamista merkityksellisenä. Opetus- ja kulttuuriministeriö käytti paljon sosiaalista mediaa markkinoidessaan vanhemmille varhaiskasvatusta käsittelevää nettikyselyä, joka osaltaan selittää miksi vastaajia oli niin paljon. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.)

Yhteistyöpäiväkodillemme teetetyn kyselyn vanhemmille esittele päiväkodin johtaja yhdessä vanhempainillassa, joten kyselyä ei ehditty ”mainostamaan” paljoa, ennen sen jakamista. Kyselyyn vastaavista vanhemmista yhtä aktiivisia vastaajia olivat toisen sekä kolmannen asteen koulutuksen omaavat vanhemmat. Peruskoulun käyneiden vastaajien prosentuaalinen osuus kaikista vastaajista sen sijaan jäi hyvin alhaiseksi (15 %). Emme tiedä, kuinka koulutustaustat yhteistyöpäiväkodissamme kaiken kaikkiaan jakautuvat, joten tulokseen saattaa osaltaan vaikuttaa se, että peruskoulun käyneitä vanhempia saattaa olla päiväkodissa toisen ja kolmannen asteen koulutustaustan omaavia vanhempia vähemmän. Lasten lukumäärään verrattaessa selvästi aktiivisimpia olivat ne vanhemmat, joilla on vain yksi lapsi yhteistyöpäiväkodissamme tällä hetkellä. Kahden tai useamman yhteistyöpäiväkodissa olevan lapsen vanhemmat jäivät selkeäksi vähemmistöksi (24 %). Tähän saattaa osaltaan vaikuttaa myös se, että yhteistyöpäiväkodissamme yksinkertaisesti olisi vähemmän sellaisia perheitä, joissa useampi lapsi on samanaikaisesti päiväkodin asiakkaana. Osaltaan tulokseen saattoi myös vaikuttaa se, että ne vanhemmat, joilla on useampia lapsia päiväkodin asiakkaana ovat kiireisempiä kuin yhden lapsen asiakkaat, eivätkä näin ollen ole ehtineet tai löytäneet voimavaroja kyselyymme vastaamiseen.

Kyselytutkimukseen vastanneista vanhemmista yli puolet (65 %) olivat osallistuneet yhteen tai useampaan vanhempainiltaan, mutta silti alle kolmasosa (30 %) koki vanhempainillat tärkeinä. Osa kyselytutkimukseen vastanneista vanhemmista oli sitä mieltä, että vanhempainilloissa tarjotaan samaa tietoa kuin mikä heillä jo on. Koko päiväkodin yhteisiä vanhempainiltoja voi olla vaikea suunnitella niin, että vanhempainilloissa tuleva tieto olisi aina jokaiselle osallistujalle uutta. Väkisinkin voi käydä niin, että päiväkodissa pitkään asiakkaana olleet vanhemmat kuulevat asiat moneen kertaan, kun taas sama tieto voi päiväkodissa lyhyen ajan asiakkaana olleille vanhemmille olla täysin uutta. Vanhempainiltojen osallistumisprosentti olisi ehkä suurempi, jos vanhemmat tietäisivät, että käsiteltävät asiat koskettavat juuri heitä, ja tarjoaisivat jo saadun tiedon lisäksi myös uutta informaatiota.

Päiväkoti on nyt vuoden 2012 ja vuoden 2013 välillä pyrkinyt tiedottamaan vanhempia päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman päivittämisestä. Päiväkodin johtajan mukaan vanhempainilloissa on kerrottu, mistä varhaiskasvatussuunnitelma löytyy sekä pyritty osallistamaan vanhempia varhaiskasvatussuunnitelman tekoon. Tutkimuksen mukaan yli puolet (67 %) vastanneista vanhemmista tiesi, mistä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma löytyy, mutta vain murto-osa (13 %) koki voivansa vaikuttaa sen tekemiseen. Osa vanhemmista ei ehkä ole ymmärtänyt, mikä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma on tai he eivät ehkä ole ymmärtäneet, mitä kysymyksellä ”Koetko voivasi vaikuttaa X päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen?” tarkoitetaan. Vantaan kaupungilla on oma varhaiskasvatussuunnitelma, päiväkodilla on oma varhaiskasvatussuunnitelma, lapsiryhmillä on ryhmiin kohdistuva varhaiskasvatussuunnitelma ja vuosittain käytävässä

kasvatuskeskustelussa käsitellään vanhemman kanssa jokaisen lapsen omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Termejä on niin monta, että kyselyyn vastanneet vanhemmat eivät välttämättä ole ymmärtäneet kysymystä tai osa vanhemmista on mennyt sekaisin, mitä kysymyksellä ”Tiedätkö mistä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma löytyy?” oikeastaan tarkoitetaan. Päiväkodin oman varhaiskasvatussuunnitelman päivittäminen on ollut viime vuoden aikana niin ajankohtainen aihe, että osa vanhemmista on saattanut jo kyllästyäkin aiheeseen.

Päiväkodin oman varhaiskasvatussuunnitelman päivittämisen lisäksi päiväkodissa pidetään jokaiselle vanhemmalle heidän lastaan koskeva kasvatuskeskustelu. Kasvatuskeskustelujen tärkeydestä kysyttäessä alle kolmas osa (27 %) vastanneista vanhemmista koki kasvatuskeskustelut melko tärkeänä tai ei tärkeänä. Avointen jatkokysymysten perusteella eräs vastaajista koki, että kasvatuskeskusteluja saisi olla harvemmin, ja yksi vanhemmista koki varhaiskasvatussuunnitelmat ynnä muut turhina hänen lapsensa ollessa normaali. Vanhempien toiveista huolimatta laki velvoittaa päiväkotia pitämään lasten kasvatuskeskustelut kuitenkin vuosittain.

Vastanneista vanhemmista yli puolet (58 %) kokivat vanhempien välisen vuorovaikutuksen toimivan melko hyvin tai siinä on parantamisen varaa. Avoimissa vastauksissa osa vanhemmista kertoi, että muut vanhemmat eivät kiinnosta. Jos päiväkodin asiakkaista löytyy vanhempia, jotka eivät ole halukkaita tutustumaan muihin vanhempiin, ei vanhempien välinen vuorovaikutus ehkä ikinä voi toimia niin, että kaikki vanhemmat olisivat siihen täysin tyytyväisiä.

Kyselyn avointen jatkokysymysten vastauksissa osa vanhemmista harmitteli vanhempien välisen vuorovaikutuksen rajoittuvan vain vanhempainiltoihin. Päiväkotia on kuitenkin järjestänyt vanhemmille kahvitilaisuuksia, joissa on ollut mukana vanhempaintoimikunnan jäseniä. Aktiiviset vanhemmat ovat voineet osallistua tämän kaltaisiin tilaisuuksiin ja liittyä vanhempaintoimikunnan jäseniksi. Päiväkotia ei kuitenkaan järjestä tilaisuuksia kovin usein, joten mikäli asiasta kiinnostunut vanhempi ei pääse mukaan kahvitilaisuuteen, jossa hän voisi tutustua paremmin muihin vanhempiin ja vanhempaintoimikuntaan, niin mahdollisuus vanhempaintoimikuntaan liittymisestä saattaa jäädä kokonaan sivuun.

Päiväkotien toiminnan taustalla on aina kasvatuskumppanuus, jonka eräs tavoite on vanhempien välisen vuorovaikutuksen tukeminen ja edesauttaminen. Yksi kyselyymme vastannut vanhempi oli kuitenkin vastannut, että muut vanhemmat eivät häntä kiinnosta. Päiväkotia ei suoranaisesti voi vaikuttaa yksittäisiin kyselyn vastaajiin, mutta työntekijöiden tulee tavoitteet täyttääkseen tarjota puitteet vanhempien väliseen vuorovaikutukseen sekä rohkaista vanhempia tutustumaan toisiinsa.

9.2 Miten asiakkuusvuodet vaikuttavat osallisuuden kokemiseen

Vastaajien vanhempien päiväkodin asiakkuusvuosilla ei tuntunut olevan suurta merkitystä vanhempien osallisuuden kokemiseen. Vanhempien ja henkilökunnan välisessä luottamuksessa, päiväkodin toiminnan ja arjen riittävän tiedon saamisessa, kasvatust keskustelujen tärkeydessä sekä kasvatust keskustelujen järjestämisessä ei alle vuoden ja yhden tai kahden asiakkuusvuosien välillä ollut minkäänlaista eroa. Kuitenkin yli kahden vuoden asiakkaat kokivat luottamuksen vanhempien ja henkilökunnan välillä sekä päiväkodin arjen ja toiminnan tiedottamisen hieman parempana. Yli kahden vuoden asiakkaat eivät kokeneet kasvatust keskusteluja yhtä tärkeinä, mutta kokivat kasvatust keskustelujen olevan paremmin järjestetty kuin maksimissaan kaksi vuotta päiväkodin asiakkaana olleet vastaajat. Luottamus vanhempien ja henkilökunnan välillä rakentuu pikkuhiljaa ajan kanssa, joten luottamuksen kasvu asiakkuusvuosien myötä on melko luonnollinen tapahtuma. Arjesta ja toiminnasta tiedottamisen kokemukset saattavat taas johtua siitä, että yli kaksi vuotta päiväkodin asiakkaana olleet vanhemmat ovat jo oppineet ja omaksuneet päiväkodin toimintaperiaatteet, ja näin ollen eivät ehkä oleta tiedottamisen olevan niin kattavaa kuin maksimissaan kaksi vuotta päiväkodin asiakkaana olleet vanhemmat. Informaation tarve saattaa siis asiakkuusvuosien myötä pienentyä, sillä päivähoitosuhteen alussa vanhemmat saattavat tarvita tiedottamista sellaisista asioista, jotka pidempiaikaisille asiakkaille ovat jo tuttuja.

Samasta syystä asiakkuusvuosien määrä saattaa vaikuttaa kasvatust keskustelujen tärkeänä pitämiseen. Pidempiaikaiset asiakkaat saattavat olla tottuneet jo oman päiväkodin kasvatust keskustelujen järjestämistapaan, ja kokevat ne siksi toimivampana. Maksimissaan kahden vuoden asiakkailla ei välttämättä ole kokemuksia kasvatust keskusteluista lainkaan tai kokemuksia jonkin toisen päiväkodin kasvatust keskusteluista. Tämä saattaa osaltaan vaikuttaa siihen, että vanhempien odotukset kasvatust keskustelujen järjestämisestä eivät täyty yhtä hyvin kuin pidempiaikaisten asiakkaiden. Kasvatust keskustelujen järjestämiseen saattaa vaikuttaa myös se, että pidempiaikaiset asiakkaat ovat ehtineet vuosien aikana saavuttaa tutkimuksemme mukaan hieman paremman luottamuksen henkilökunnan kanssa, joka osaltaan saattaa tehdä kasvatust keskustelun kokemuksesta paremman. Asiakkuusvuosien myötä vanhemmat myös tottuvat henkilökunnan kanssa käytäviin keskusteluihin, joten kasvatust keskusteluissa käytävät lapsen asiat saatetaan kokea henkilökohtaisena loukkauksena, mikäli vanhemmat eivät ole tottuneet jakamaan kasvatust vastuutaan. Näin ollen nämä vanhemmat saattavat kokea kasvatust keskustelujen olevan huonosti järjestetty.

Tehdyn tutkimuksen mukaan asiakkuusvuosien kasvaessa myös vanhempainiltoihin osallistumisen määrä kasvoi. Monet vanhemmat kertoivat avoimissa vastauksissaan vanhempien välisen vuorovaikutuksen rajoittuvan lähinnä vain päiväkodin yhteisiin vanhempainiltoihin, joten ehkä tästä johtuen myös vanhempien välinen vuorovaikutus koettiin sujuvan paremmin, mitä useampaan vanhempainiltaan vastaaja oli osallistunut. Avoimissa vastauksissa monet vanhemmat kertoivat päiväkodin vanhempainilloissa käsiteltävän usein jo ennalta tuttuja asioita, mutta tästäkin huolimatta asiakkuusvuosien kasvaessa vanhempainillat koettiin tärkeämpinä. Tähän saattaa osaltaan vaikuttaa se, että yli kaksi vuotta päiväkodin asiakkaana olevien vanhempien lapset ovat usein joko uhmaiässä tai siirtymässä esikouluun tai kouluun. Uhmaikäisten lasten vanhemmat saattavat kokea saavansa vertaistukea päiväkodin vanhempainilloista, ja siksi kokea vanhempainillat tärkeänä. Vastaavasti lapsen siirtyessä esikouluun tai kouluun, vanhemmat saattavat kokea tarvitsevansa enemmän tukea ja kokevat saavansa sitä päiväkodin vanhempainiltojen kautta.

Alle vuoden päiväkodin asiakkaana olleet henkilöt muodostivat asiakkuusvuosien perusteella mitattuna suuriman joukon heistä, jotka tietävät, mistä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma löytyy. Yhden tai kahden asiakasvuoden vastaajat taas olivat selkeä enemmistö, jotka eivät tieneet, mistä varhaiskasvatussuunnitelma löytyy. Yli kahden vuoden asiakkuuden omaavat vastaajat tiesivät lähes yhtä hyvin kuin alle vuoden asiakkaat, mistä varhaiskasvatussuunnitelma löytyy. Suoranaista vaikutusta asiakkuusvuosilla ei varhaiskasvatussuunnitelman löytymiseen siis meidän tutkimuksessamme ollut. Lyhytaikaisten asiakkaiden tieto varhaiskasvatussuunnitelmasta saattaa johtua siitä, että perhe on vasta aloittanut päivähoitosuhteen, ja siksi muistaa vielä, mistä varhaiskasvatussuunnitelman on sanottu löytyvän. Pidempiaikaisten asiakkaiden tietämys taas saattaa johtua heidän aktiivisimmasta määrästä osallistua vanhempainiltoihin. Kokemus varhaiskasvatussuunnitelman tekoon osallistumisesta kasvoi asiakkuusvuosien lisääntyessä. Tähän saattaa osaltaan vaikuttaa se, että varhaiskasvatussuunnitelman päivitystä on toteutettu päiväkodin vanhempainilloissa.

9.3 Millaiset edellytykset päiväkotitoiminta tarjoaa vanhempien osallisuuteen

Kolmas osa (33 %) kyselyyn vastaavista vanhemmista ei tiennyt, mistä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma löytyy. Päiväkodissa on 2012 vuoden ja 2013 vuoden välillä puhuttu vanhemmille paljon päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmasta ja sen päivittämisestä. Varhaiskasvatussuunnitelmasta on puhuttu enimmäkseen päiväkodin järjestämissä vanhempainilloissa, ja niistä vanhemmista yli puolet eivät tieneetkään, mistä varhaiskasvatussuunnitelma löytyy, jotka eivät olleet osallistuneet yhteenkään vanhempainiltaan.

Kyselyyn vastanneista vanhemmista valtaosa (82 %) koki saavansa tietoa päiväkodin toiminnasta ja arjesta riittävästi, ja alle viidesosa (18 %) koki tiedon saannin riittämättömänä. Informaatiokanavaa tiedustellessamme osa vastaavista vanhemmista toivoi tekstiviestillä sekä sähköpostitse tiedottamista. Tällä hetkellä yhteistyöpäiväkotimme tiedottaa asioista enimmäkseen paperitiedotteilla ja sähköpostitse. Avoimen jatkokysymyksen vastausten mukaan osa tiedonsaantiin tyytymättömistä vanhemmista koki saavansa työntekijöiltä ympäripyöreitä vastauksia lapsen päivästä sekä kuulevansa päivän tapahtumat vain lapselta itseltään. Vanhemmat haluavat kuulla miten päiväkodin työntekijä on nähnyt heidän lapsensa juuri tänään. Lapsen päiväkotiin tuominen ja lapsen hakeminen päivähoidosta ovat tärkeitä hetkiä, jotka edesauttavat kasvatuskumppanuuden tapahtumista. Ne ovat hetkiä, joissa vanhempi kohtaa päiväkodin työntekijän, kuulee ja kertoo tälle lapseensa liittyviä asioita. (Kaskela & Kekkonen. 2006, 34). Päiväkodin työntekijä voi ajatella, että lapsen päivästä ei kannata kertoa sen enempää, jos päivän aikana ei ole tapahtunut mitään ”erikoista”. Työntekijä näkee lapsen päivän eritavalla kuin vanhempi. Työntekijälle kuittaus, että lapsen päivä on mennyt hyvin saattaa tarkoittaa, että lapsi on nukkunut, syönyt ja leikkinyt. Työntekijät ja vanhemmat eivät tässä kohtaa välttämättä ymmärrä toisiaan, sillä vanhemmat saattavat haluta kattavamman vastauksen pelkän ”hyvin” tilalle.

Kyselylomakkeen viimeisenä kysymyksenä kysyttiin, miten vanhemmat kokevat pystyvänsä vaikuttamaan päiväkodin vanhempainiltojen sisältöön ja kulkuun. Osa saaduista vastauksista oli sellaisia, joissa vanhemmat kuvailivat tyytyväisyyttään vanhempainiltoihin vaikuttamisen mahdollisuuksista. Vanhemmat kokivat, että pystyvät vaikuttamaan vanhempainiltojen sisältöön ja kulkuun osallistumalla sekä olemalla itse aktiivisia, puhumalla päiväkodilla vanhempainilloissa, puhumalla hoitajien kanssa tai puhumalla suoraan päiväkodin johtajan kanssa. Vastausten joukossa oli myös vastauksia, joissa vanhemmat eivät eri syistä ole yrittäneet vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön ja kulkuun. Osa vanhemmista ei kokenut vanhempainiltoihin vaikuttamista tärkeänä ja yksi kysymykseen vastannut vanhempi ei tuntunut tietävän, että vanhempainiltojen kulkuun ja sisältöön voi vaikuttaa. Vanhemmat, jotka kokevat voivansa vaikuttaa vanhempainiltoihin ovat luultavimmin heitä, jotka myös haluavat osallistua vanhempainiltoihin. Näillä vanhemmilla tuntui olevan tietämys ja kokemusta siitä, mitä kautta vanhempainiltoihin voi halutessaan vaikuttaa. Vanhemman kokiessa, että hänen mielipiteillään ei ole merkitystä vanhempainiltojen sisällön suhteen vanhempi varmaankin jättäytyy myös helpommin vanhempainilloista pois.

Ottaen huomioon, että päiväkoti on juuri päivittänyt oman varhaiskasvatussuunnitelmansa, kertonut vanhempainilloissa mistä se löytyy ja valtaosa (82 %) vastaajista koki saavansa riittävästi tietoa päiväkodin toiminnasta ja arjesta, on yllättävää, että kolmasosa vanhemmista ei tiedä, mistä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma löytyy. Yli puolet vastanneista vanhemmista eivät myöskään tienneet, että voivat vaikuttaa päiväkodin oman

varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen, vaikka päiväkodin johtajan mukaan asiasta on kerrottu vanhemmille vanhempainilloissa. Voisiko olla, että vanhemmat sivuuttavat sellaisen tiedon päiväkodin arjesta ja toiminnasta, jota he eivät koe itselleen tärkeäksi? Vaikka päiväkotiki tarjoaisikin tietoa itselleen tärkeästä asiasta, kuten oman varhaiskasvatussuunnitelmansa sijainnista, niin ehkä tällainen tieto menee vanhemmilta ohi, mikäli se ei tunnu tärkeältä?

Kaikkien 33:en kyselylomakkeeseen vastanneen vanhemman mielestä henkilökunta on helposti lähestyttävää. Kysyttäessä, miten vanhemmat kokevat luottamuksen vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välillä toteutuvan, tulos ei enää ollutkaan 100 %:en hyvä. Viktoria Tiainen työskenteli päiväkodissa kyselyn toteutuksen aikaan. Voisiko olla, että Viktorian työskentely päiväkodissa on vaikuttanut siihen, mitä vanhemmat vastaavat ”Koetko päiväkodin henkilökunnan helposti lähestyttävänä?” -kysymykseen? Vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välisestä luottamuksen toteutumisesta kysyttäessä saimme yhden avoimen vastauksen, joka selittää hyvin, miksi kaikki vanhemmat eivät välttämättä koe, että vanhempien ja henkilökunnan välinen luottamus toteutuisi hyvin. Vastaja kertoi, että vaihtuviin sijaisiin ei ehdi syntyä luottamussuhdetta. Yhteistyöpäiväkotimme käyttää paljon sijaisia vakituiseen henkilökunnan ollessa estynyt pääsemään töihin. On ymmärrettävää, että pidempiaikaistakin sijaisuutta tekevään työntekijän ei vanhemmalla välttämättä synny täydellistä luottamusta. Vanhempien luottamukseen työntekijöitä kohtaan vaikuttavat varmasti monet tekijät, kuten esimerkiksi ehkä työntekijöiden ikä tai koulutustausta.

9.4 Kehittämisideat

Kyselyyn vastaavista vanhemmista alle puolet kokivat vanhempainiltojen olevan hyvin järjestetty. Avointen vastausten perusteella monet vanhemmista kokivat, että vanhempainilloissa annettavan tiedon saa helposti muutakin kautta, vanhempainilloissa käsitellään samoja asioita ja vanhempainillat eivät tarjoa uutta tietoa. Päiväkodin eräänä kehittämiskohteena voidaan näin ollen pitää vanhempainiltojen suunnittelua ja järjestämistä. Vanhempainiltoihin osallistujien määrää saattaisi lisätä se, jos päiväkodin vanhempainillat järjestettäisiin päiväkodin aukioloaikana. Osa päiväkodin työntekijöistä voisi huolehtia lapsista ulkona ja samaan aikaan vanhemmat pitäisivät vanhempainiltaa muiden työntekijöiden kanssa sisällä. Näin ollen lapsen molemmat vanhemmat pääsisivät paikalle siten, että lapselle ei tarvitse järjestää hoitopaikkaa vanhempainillan ajaksi. Mahdollisuuksien mukaan myös lapset voisivat osallistua vanhempainiltoihin. Eräs kehittämisidea vanhempainiltoihin on myös toiminnallisuus, joka on helppo toteuttaa yhdessä lasten kanssa. Liikunnan tai kädentaitojen ohessa toteutettava vanhempainilta rentouttaisi varmasti tunnelmaa ja tarjoaisi näin ollen myös lasten vanhemmille paremmat edellytykset tutustua toisiinsa. Eräänä kehittämisideana voisi olla yhdessä toteutettu kuvakirja. Tämä edellyttäisi päiväkodin työntekijöiltä kuvien ottamista sekä kehittämistä päiväkodin vanhempainiltaa

varten. Kuvien avulla lapset muistaisivat ehkä omia kokemuksiaan paremmin päiväkodin toiminnasta ja vanhemmat saataisiin sitä kautta toimintaan mukaan. Lisäksi kuvakirjasta jäisi mukava muisto lapselle ja hänen perheelleen.

Osa vanhemmista koki päiväkodin tiedottamisen riittämättömänä. Tiedottamisen vahvistamiseksi jokaisessa päiväkodin ryhmässä voitaisiin toteuttaa toimintakalenteria yhdessä lasten kanssa. Toimintakalenteriin kirjattaisiin, mitä päivän aikana on tapahtunut ja mitä mieltä lapset ovat toiminnasta olleet. Kalenteri sijoitettaisiin lapsen ryhmän sisätiloihin siten, että halutessaan vanhemmat voisivat käydä katsomassa päivän tapahtumia toimintakalenterista omassa rauhassa. Jokaisen lapsen omahoitaja voisi lisäksi täydentää erilliseen paperilomakkeeseen tietoja lapsen päivästä, kuten miten lapsi on nukkunut, syönyt ja viihtynyt päiväkodissa. Näin vanhemmat saisivat päivittäin omahoitajan kokemukset lapsen päivästä, vaikka omahoitaja olisi jo päässyt töistä lasta haettaessa.

Eräs tiedottamista vahvistava kehittämis ehdotus olisi myös dokumentointi. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaiselle lapselle rakennettaisiin oma kansio, johon kerättäisiin lapsen päiväkodissa kokemia sekä toteuttamia asioita. Kansiota voitaisiin hyödyntää työntekijöiden sekä perheiden yhteisissä kasvatuskeskusteluissa sekä vanhempainilloissa. Aina halutessaan vanhemmat voisivat kansioista seurata lapsensa päiväkotielämää.

Monet vanhemmista toivoivat päiväkodin toiminnasta ja arjesta informointia sähköisesti. Eräänä kehittämisideana voisikin olla siis paperitiedotteiden lisäksi siirtymistä vaikkapa sähköisen Wilma viestinnän käyttöön. Ohjelman kautta päiväkodin työntekijät voisivat informoida lasten vanhempia päiväkodin toiminnasta sekä tulevista tapahtumista, ja vanhemmat voisivat näin ollen tarkistaa saatavan tiedon aina internetistä. Mahdollisuuksien mukaan päiväkodin työntekijät voisivat lisäksi kirjoittaa Wilmaan yksityiskohtaisemmin jokaisen lapsen päivästä heidän omille vanhemmilleen. Näin ollen lapsen molemmat vanhemmat kuulisivat päiväkodin tapahtumista nimenomaisesti päiväkodin työntekijän kautta riippumatta siitä kumpi vanhemmista hakee lapsen päiväkodista. Eräs vaihtoehto sähköiselle viestinnälle voisi olla myös viestintäväline Muksunetti, joka on luotu nimenomaisesti varhaiskasvatuspalveluiden tarkoituksiin. Sähköisen viestinnän edistäjänä voisi toimia lisäksi päiväkodin henkilökunnan sekä lasten vanhempien välille luotu sähköpostiryhmä, jonka kautta vanhemmat voisivat olla yhteyksissä myös toisiinsa vahvistaen näin vanhempien välisiä vuorovaikutussuhteita.

10 Eettiset kysymykset

Tutkijan on otettava tutkimuksen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon monia erilaisia tutkimuseettisiä kysymyksiä eli toteutettava tutkimuksensa hyvää tieteellistä käytäntöä

noudattaen. Suomessa on monia julkisia elimiä, jotka ohjaavat ja valvovat tutkimusten eettisyyttä, mutta tutkimuseettisten periaatteiden mukainen toimiminen on kuitenkin aina yksittäisellä tutkijalla. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan, joka on opetusministeriön määräämä, mukaan tutkijan tulee muun muassa noudattaa rehellisyyttä, huolellisuutta sekä tarkkuutta tutkimustulosten tallentamisessa, esittämisessä ja arvioimisessa. Tämän lisäksi tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät tulee toteuttaa tieteellisen tutkimuksen sekä eettisesti kestävän kriteerien mukaisesti. Tutkimuksen tulee olla myös yksityiskohtaisesti ja tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti suunniteltu, toteutettu sekä raportoitu. (Hirsjärvi ym. 2008: 23-24) Ennen varsinaisen tutkimuksen toteuttamisen aloittamista, haimme tutkimukselle heti opinnäytetyöemme suunnitelman hyväksymisen jälkeen Vantaan kaupungilta tutkimusluvan. Tutkimusluvan mukaisesti tulemme myös lähettämään Vantaan sivistystoimelle yhden kappaleen valmiista opinnäytetyöstämme.

Tutkimuksen aiheen valinta on jo tutkijan ensimmäinen eettinen ratkaisu. Aihetta valittaessa tulisikin miettiä, kenen ehdoilla aihe valitaan ja miksi tutkimukseen ryhdytään. (Hirsjärvi ym. 2008: 24) Tutkimuksen aihe tuli pyyntönä tutkimuksen kohteen päiväkodilta. Opiskelijoina tutkimuksen aihe herätti mielenkiintomme sekä mahdollisti opinnäytetyöltä odottamiamme tavoitteita. Näin ollen aiheen tutkiminen oli sekä mielenkiintoinen ja opettavainen kokemus meille opiskelijoina, mutta myös yhteiskunnallisesti merkittävä tarjotessaan päiväkodille heidän toivomaa uutta tietoa.

Tutkimuksen kohdistuessa ihmisiin, on tutkijan tarkkaan mietittävä tiedonhankinnassa vastaajien ihmisarvon kunnioittamista. Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden harhaanjohtamista tutkimuksen eri vaiheissa pyritään välttämään vastaajan asiaan perehtyneenä antamalla suostumuksella. Perehtyneisyyden edellytyksenä on tutkijan avoin tiedottaminen tutkimuksen etenemisestä; mitä tutkimuksen kuluessa tapahtuu tai saattaa tapahtua. Tämän lisäksi vastaajan tulee ymmärtää tutkimuksen kulusta annettava tieto, olla pätevä tekemään kypsiä arviointeja sekä osallistua tutkimukseen vapaaehtoisesti. (Hirsjärvi ym. 2008: 25) Kyselyvastausten mukana vanhemmille jaettiin saatekirje, jossa kerroimme hieman itsestämme, tutkimuksemme tavoitteista ja tarkoituksista, aikataulusta, tulostenesittelystä sekä tutkimuksen osallistumisen vapaaehtoisuudesta että lupaamastamme anonyymiudesta.

Tutkimuksessa haluttiin säilyttää kyselyyn vastanneiden huoltajien anonyymius tutkimustulosten luotettavuuden turvaamiseksi. Anonyymiutta varjeltiin siten, että vanhempien annettiin vastata kyselyyn kotonaan. Tämän lisäksi vastaajille annettiin kyselylomakkeen mukana kirjekuoren, johon vastaajat laittoivat kyselyn siihen vastattuaan. Päiväkodin henkilökunta keräsi kirjekuoret takaisin avaamatta kuoria. Kirjekuoret avattiin vasta kyselytutkimuksen tulosten analysointivaiheessa. Näin ollen päiväkoti ei nähnyt missään

vaiheessa vanhempien vastauksia, ja vastaavasti tutkijoina emme tiedneet edes mistä ryhmästä vanhempien vastaukset olivat tulleet.

Tutkimuksemme tulosten käsittelyvaiheessa kiinnitettiin erityishuomiota tarkkuuteen sekä vastaajien anonyymiuden suojaamiseen. Vastauksia säilytettiin koululla lukitussa kaapissa, ja tulosten kirjaamisen jälkeen ne siirrettiin kotiin pois ulkopuolisten silmien alta.

Tutkimustulosten kirjaaminen SPSS-ohjelmaan tehtiin huolellisesti, ja syötettyjen tulosten virhemahdollisuudet tarkistettiin vielä useampaan kertaan. Tutkimustulokset kirjattiin SPSS-ohjelmaan koululla, mutta paikaksi varmistettiin rauhallinen ja suljettu tila, jotta kukaan ulkopuolinen ei näkisi saatuja vastauksia. Vastaajien anonyymiutta suojattiin myös avointen vastausten suorissa lainauksissa, joista poistettiin kaikki vastaajiin viittaavat tunnistetiedot. Tämän lisäksi tutkimuksessa ei myöskään etsitty koulutustaustan tai lasten lukumäärän vaikutuksia osallisuuden kokemiseen, sillä peruskoulun käyneiden sekä kahden tai useamman lapsen vastaajien lukumäärä jäi niin alhaiseksi. Tutkimuksen tuloksia esiteltäessä päiväkodin henkilökunta olisi näin ollen saattanut tunnistaa vastauksista tiettyjä vanhempia, sillä emme tiedä, onko peruskoulun käyneitä sekä kahden tai useamman lapsen omaavia perheitä päiväkodissa heiltä saamiamme vastauslukumäärää enempää.

Tutkijan tulee eettisten periaatteiden lisäksi pohtia tutkimuksen eettisyyttä myös rehellisyyden kautta. Tärkeimpiä huomioita tästä on toisten tekstin plagioiminen, tuloksien kritiikiton yleistäminen sekä raportoinnin harhaanjohtavuus. (Hirsjärvi ym. 2008: 25-26) Suoria lainauksia ei työssä ole käytetty muualla kuin tulosten esittelyssä. Teoriatiedon lähteet sekä viitteet merkattiin tekstiin asiaankuuluvain tavoin. Kyselylomakkeen avoimia suoria lainauksia käytettiin työssä paljon, mutta niidenkin viitteet merkittiin perusteellisesti. Suorista lainauksista muokattiin identiteettisuojaan säilymisen vuoksi pois tunnistetiedot, joita olivat päiväkodin nimen ja vastaajan lapsen ryhmän nimet sekä tekstin muotoilu. Lainauksista poistetut nimitiedot merkittiin kahdella katkoviivalla ja vastausten ulkoasut yhtenäistettiin versaalimuodosta gemenaksi. Muuten lainaukset ovat kirjoitusvirheineen tarkkoja suoria lainauksia. Tuloksien yleistämistä sekä kriittistä pohdintaa pohdittiin osioon tutkimuksen luotettavuus. Tutkimuksessa käytetyistä tutkimusmenetelmistä kirjoitettiin myös tarkka selostus sille kuuluvassa osiossa ja tutkimuksen puutteita pohdittiin hieman osiossa johtopäätökset sekä tutkimuksen luotettavuus. Tutkimuksen tulostenesittelyssä käytettiin sekä tarkkoja vastausmääriä että lisäksi suluissa myös vastaavia prosenttimääriä. Vastauksien tarkat lukumäärät esiteltiin analyysissä siksi, että vastausprosentin alhaisuuden vuoksi yksittäisten kysymysten vastausprosentit kasvoivat vastausten alhaisuuden vuoksi hieman harhaanjohtavan suuriksi. Analyysin edetessä siirryttiin enemmän ja enemmän käyttämään pelkkiä prosentteja, sillä vastausmäärät ovat analyysin edetessä lukijalle jo tuttuja, ja prosenttien käyttö selkeyttää analyysin lukemista helpottaen näin ollen sen ymmärtämistä.

Opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen tutkimuksen tulokset esiteltiin päiväkodille. Tulosten esittely toteutettiin vasta työn hyväksymisen jälkeen, etteivät henkilökunnan mahdolliset mielipiteet tutkimustuloksista päässeet vaikuttamaan tutkimuksen näkökulmaan. Tutkimuksen kannalta on hyvä, että Miljan näkökulma säilyy täysin ulkopuolisena, kun Viktoria työyhteisöön kuuluneena jo tuntee päiväkodin käytännöt ja näkökulman aiheeseen.

Tutkimus toteutettiin päiväkodin työntekijöiden tarpeisiin, mutta vastaajia kunnioittaen tulee tulokset esitellä myös tutkittavalle joukolle. Jo kyselylomakkeiden mukana jaetussa saatekirjeessä vanhemmille kerrottiin, että tutkimustulosten esittelystä päiväkodin henkilökunnalle vastaa tutkijat, ja henkilökunta taas eteenpäin lasten vanhemmille. Tutkijoina emme varmasti voi tietää, kuinka jo kerran esille tuodut tulokset ymmärretään ja jaetaan eteenpäin, joten tästä syystä vanhemmille kirjoitettiin uusi kirje opinnäytetyön valmistumisen jälkeen, jossa kiitimme vanhempia aktiivisuudesta sekä jaoimme vanhempien tietoon internet-osoitteen, josta valmis opinnäytetyö tutkimustuloksineen löytyy. Näin ollen halukkailla vanhemmilla on mahdollisuus päästä tutustumaan tutkimustuloksiin meidän tutkijoiden esille tuomana.

11 Tutkimuksen luotettavuus

Eräs tutkimuksen luotettavuuden mittaustapa on tutkimuksen reliabiliteetin sekä validiuden arvioiminen. Reliabiliteetillä tarkoitetaan tutkimuksen tulosten toistettavuutta eli tutkimus on reliaabeli, mikäli kaksi tutkijaa päätyy samanlaisiin tutkimustuloksiin tai jos samalle henkilölle toistetulla tutkimuksella päädytään samaan tulokseen. Validiudella taas tarkoitetaan tutkimuksessa käytetyn tutkimusmenetelmän käytön onnistumista tutkia juuri sitä, mitä oli tarkoituskin. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, kuinka hyvin kyselylomakkeen kysymykset ovat tavoittaneet vastaajat; ovatko vastaajat ymmärtäneet kysymykset siten kuin tutkija on ajatellut. Mikäli kysymykset eivät ole tavoittaneet vastaajaa, ja tutkija siitä huolimatta analysoi tuloksia oman ajattelumallinsa mukaisesti, eivät tulokset ole tosia tai päteviä. (Hirsjärvi ym. 2008: 226-227.)

Tutkimuksen aiheesta on toteutettu monia erilaisia muitakin tutkimuksia. Emme kuitenkaan koe voivamme todistaa tutkimuksemme reliabiliteettiä vertailemalla tutkimuksemme tuloksia muiden tutkimusten tuloksiin, sillä käytetty kyselylomake on joka tutkimuksessa omansa. Aiheen yhteneväisyydestä huolimatta erilaisilla kyselylomakkeilla on saatu hyvinkin erilaisia tutkimustuloksia, joten tutkimustulosten vertailu ei ole mielestämme mielekästä. Tästä johtuen keskitymmekin arvioimaan tutkimuksemme luotettavuutta sen validiuden kautta.

Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa päiväkodin lasten vanhempien kokemuksia osallisuudesta sekä kerätä mahdollisia uusia kehittämisideoita osallisuuden lisäämiseksi.

Kehittämisideoiden tarkoituksena oli tarjota päiväkodille uusia ratkaisumalleja toiminnan suunnitteluun vanhempien omien ajatuksien kautta. Tähän tavoitteeseen pyrittiin strukturoituihin kysymyksiin liitettyjen avointen jatkokysymysten avulla. Monet vastaajat kokivat kuitenkin kysyttyjen asioiden toimivan niin hyvin, ettei toivottuja avoimia vastauksia saatu kovin paljoa. Kaikki kysymykset eivät myöskään tavoittaneet kaikkia vastaajia, vaan avoimista vastauksista ilmaantui myös yllättäviä vastauksia. Näin ollen osallisuuden lisäämisen kehittämisideat jouduttiin tulkitsemaan kyselyyn vastanneiden vanhempien vastauksien pohjalta. Tavoite ratkaisumallien saamisesta ei siis täytynyt toivotulla tavalla, sillä nyt kehittämisideat ovat meidän, varhaiskasvatusalalle kohta valmistuvien, tulkintoja vanhempien vastauksista, eikä niinkään suoranaisia vanhempien kehittämisideoita. Näin ollen vanhempien ääni ei pääse kuuluviin tutkimuksen tavoitteiden mukaisesti, mutta vanhempien ajatusten pohjalta pystyttiin kuitenkin tarjoamaan joitakin kehittämisideoita päiväkodin toiveen mukaisesti. Kyselylomaketta luotaessa avointen vastausten mahdollinen vähäisyys olisi pitänyt huomioida ja ehkä myös lisätä aivan oma kysymys, jossa vanhemmilta olisi kysytty omia ideoita päiväkodin kehittämiseksi. Pohdimme, olisiko eroperheiden lisäksi jokaiselle lapsen vanhemmalle jaettu kyselylomake tuonut tutkimuksemme saatua enemmän vastauksia ja kehittämisideoita, sillä osallisuuden kokeminen on yksilöllistä, joten perheiden sisällä vanhemmat saattavat myös kokea osallisuuden eri tavalla. Jaettuamme perheisiin vain yhden kyselylomakkeen emme voi tietää, onko kyselyyn vastannut vanhempien osallisuuteen tyytyväisempi vanhempi, jolloin toisen vanhemman ääni on jäänyt kokonaan kuulematta.

Tutkimus on vain yhdessä päiväkodissa toteutettu, joten tutkimustulokset eivät ole yleistettävissä olevaa tietoa muihin päiväkoteihin, sillä pääpiirteistä toimintatavoitteista huolimatta jokaisella päiväkodilla on omat toimintavat- ja mallit toiminnan suunnitteluun. Tutkimus toteutettiin kuitenkin kaikille päiväkodin perheille, joten tulosten vertailu koko tutkimuksemme päiväkotiin on pätevää. Tutkimustuloksia katsoessa täytyy kuitenkin muistaa, että kyselyn vastausprosentti jäi todella alhaiseksi, vain hieman yli kolmasosa kyselyistä palautui vastattuna.

Pohdimme aluksi kyselytutkimuksen toteuttamista Likert-asteikkoa, jossa kysymysten sijaan esitetään väittämiä ja tarjotaan viisi vastausvaihtoehtoa, joista vastaaja saa valita mielestään parhaiten sopivan, hyväksi käyttäen. Päiväkodilta saatujen ennakkotietojen mukaan päiväkodin vanhemmat eivät kuitenkaan työntekijöiden mukaan ole olleet kovin aktiivisia päiväkodin toimintaan osallistujia, joten mahdolliset vähäiset vastaukset olisivat näin ollen saattaneet jakautua vastausvaihtoehtojen välille, jolloin vastausten määrä yhteen vastausvaihtoehtoon olisi saattanut jäädä lähes olemattomaksi. Tämän vuoksi kyselylomakkeesta pyrittiin luomaan helposti lähestyttävä, mutta informatiivinen. Vastausprosentin alhaisuutta saattaa siis selittää se, että vanhemmat kokivat kyselyn jopa liian yleisenä, itsestään selvyyksiä käsittelevänä.

Yhteistyöpäiväkodin johtaja kertoi ennen kyselyn teettämistä, että vanhemmille oli tehty vastaavanlainen kysely vuosia sitten sähköisellä vastauslomakkeella. Vastausprosentti oli jäänyt silloin alhaiseksi, joten suuremman vastausmäärän toivossa päiväkodin johtaja ehdotti, että teettämämme kysely tehtäisiin tällä kertaa paperisena. Toivoimme mahdollisimman monen vanhemman vastausta kyselyyn, mutta paperisesta kyselystä huolimatta vastausprosentiksi jäi alhaiseksi 36 %. Vastausmäärän saattoi osaltaan vaikuttaa kyselyn jakamisen ajankohta. Kyselyt jaettiin talven alussa, ja vastausten viimeinen palautuspäivä oli vasta joulukuun alussa. Tuohon aikaan vanhemmilla saattaa olla jo joulukiirettä ja stressiä, jolloin monet ovat saattaneet kokea kyselyyn vastaamisen vain yhtenä kiirettä kuormittavana tekijänä, ja tästä syystä jättäneet kokonaan kyselyyn vastaamatta. Päiväkodilla oli myös käsitelty kyseisellä toimintakaudella useaan eri otteeseen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman päivittämistä, joten vanhemmat ovat saattaneet kokea tiedon tulvan liiallisena ja näin ollen väsyneet samojen asioiden käsittelyyn, ja kyllästyttyään jättäneet kyselyyn vastaamatta. Suomessa varhaiskasvatus on myös hyvin organisoitua, luotettavaa ja standardoitua, joten vanhemmat saattavat olla hyvinkin tyytyväisiä päiväkodin toimintaan, ja näin ollen eivät koe tarvetta osallistua toiminnan suunnitteluun. Pohdimmekin millaisia tulokset olisivat, jos sama kysely toteutettaisiin jossakin toisessa maassa.

Pyrimme käyttämään kyselylomakkeessamme selkokieltä, eli poistamaan kaikki ammattisanasto. Käytimme kyselylomakkeessa kuitenkin kahta termiä, jotka meille alan opiskelijoille on tuttua, mutta ei välttämättä avaudu täysin kyselyyn vastanneille. Kyselyssämme käytimme muun muassa termejä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma ja kasvatuskeskustelu. Yhteistyöpäiväkotimme työntekijät käyttivät varhaiskasvatussuunnitelmasta usein vieläpä lyhennelmää lapsen vasu. Tästä syystä vanhemmat ovatkin siis saattaneet kokea kyselylomakkeessa esiintyneet termit hankaliksi ja oudon sanaston vuoksi kokeneet vastaamisen kyselyyn hankalaksi. Termien avaaminen olisikin saattanut kasvattaa tutkimuksen vastausprosenttia saatua suuremmaksi.

Eräs luotettavuuteen vaikuttavista tekijöistä on myös se, että Viktoria työskenteli tutkimuksen kohteena olevassa päiväkodissa kyselyn tekohetkellä. Viktorian ollessa osa työyhteisöä osa vastaajista on saattanut oman mielipiteen kustannuksella velvollisuuden tunteesta vastata kysymyksiin siten kuin koki päiväkodin toivovan kysymyksiin vastattavan. Osa vanhemmista on myös saattanut jättää kyselyyn vastaamatta anonymisuojan rikkoutumista pelätessään. Tästä huolimatta anonymisuus on tutkimuksen luotettavuutta lisäävä tekijä. Anonymiuden turvin monet vanhemmat ovat luultavasti uskaltaneet vastata kysymyksiin juuri siten kuin itse kokevat asioiden olevan. Suljettu kirjeluori palautustapana on voinut hyvinkin hälventää edellisessä kappaleessa käsiteltyjä anonymiteettiä koskevia epäilyksiä. Eräs luotettavuutta lisäävä seikka on myös kyselylomake. Se laadittiin

nimenomaisesti sille tarkoitetulle tutkimusjoukolle, ja tutkimuksen tavoitteiden mukaisesti. Luotettavuutta on lisännyt myös se, että tulosten ylöskirjoittamisessa SPSS-ohjelmaan tulosten oikein merkitseminen tarkistettiin useampaan kertaan. Tulokset merkittiin ohjelmaan yhdessä, ja ne tarkistettiin sekä yhdessä että erikseen. Näin ollen tulosten merkitsemisen virhemarginaalia voidaan pitää lähes olemattomana. Otannan vinoutumien välttämiseksi kyselytutkimus toteutettiin paperitiedotteena. Näin ollen varmistettiin, että jokainen perhe on kykeneväinen vastaamaan kyselyyn. Esimerkiksi sähköisesti toteutetulla kyselylomakkeella otannasta olisi saattanut karsiutua sellaiset vastaajat, joilla ei ole sähköpostia tai eivät käytä sitä.

Kyselyssä tapahtui jonkin verran katoa. Kysymyksistä ”Koetko voivasi vaikuttaa X päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen?” sekä ”Onko vanhempainilloista tiedottaminen ollut tarpeeksi näkyvää ja selkeää?” puuttui kaksi vastausta. Kysymyksestä ”Kuinka moneen vanhempainiltaan X päiväkodissa olet osallistunut?” yksi vastaus ja kysymyksestä ”Millaisena olet kokenut X päiväkodin vanhempainillat?” seitsemän vastausta. Yhden tai kahden vastausten puuttumiset saattavat johtua vastaajien silkasta huolimattomuudesta, mutta viimeisen kysymyksen suurempi kato saattaa johtua kysymyksen asettelusta. Kysymyksessä tiedusteltiin, millaisena vanhemmat ovat kokeneet tutkimuksen kohteen päiväkodin vanhempainillat, mikä jo itsessään pitää oletuksen vastaajan vanhempainiltoihin osallistumisesta. Kyselyyn vastaavissa oli kuitenkin useita sellaisia vanhempia, jotka eivät ole osallistuneet yhteenkään vanhempainiltaan. Kysymys ”Koetko vanhempainillat tärkeänä?” olisi luultavasti pienentänyt katoa, mutta kysymys kohdistettiin nimenomaisesti tutkimuksen kohteen päiväkodin vanhempainiltoihin, jotta päiväkodille pystyttiin tarjoamaan yksityisempää tietoa juuri heidän järjestämistä vanhempainilloista.

Kyselylomakkeessa olisi lisäksi pitänyt olla joidenkin kysymysten kohdalla ohjeistus, miten toivomme vanhempien vastaavan kysymykseen. Näin olisimme määritelleet tarkemmin, millaisia vastauksia kysymykseen toivomme. Olisimme voineet ohjeistaa vanhempia tarkemmin kyselylomakkeen kysymyksessä yhdeksän siitä, kuinka monta vastausvaihtoehtoa vanhempi saa ympyröidä/rastittaa. Kysymyksessä 14 olisimme myös voineet laatia vastausvaihtoehdot sille, moneenko vanhempainiltaan vastaaja on osallistunut. Vastaajan vastatessa, että hän ei ole osallistunut yhteenkään vanhempainiltaan, olisimme voineet pyytää perusteluja vastaukselle. Kyselyn tarkoituksena oli kerätä tietoa, miten vanhemmat saataisiin osallistumaan enemmän päiväkodin toimintaan, ja vastausten perustelut olisivat saattaneet auttaa tässä. Kysymyksellä 16 pyrimme selvittämään vanhempien keinoja vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön ja kulkuun. Kysymyksen muotoilu salli kuitenkin sen, että osa vanhemmista arvioi vastauksessaan kuinka hyvin on kokenut pystyvänsä sisältöön vaikuttamaan. Kyselyn viimeisenä kohtana olisi voinut olla lisäksi vielä vapaa vastauskenttä, johon vastaaja olisi voinut kirjoittaa vapaasti omista ajatuksistaan. Näin ollen olisimme

saattaneet saada vastaajilta sellaista tärkeää kyselyn ulkopuolista tietoa, mitä emme kyselyssämme olleet huomioineet.

12 Pohdinta

Koimme tutkimuksellisen opinnäytetyön tekemisen haasteellisena, ja olemme jälkeinpäin miettineet, mitä kaikkea tekisimme toisin, jos tekisimme opinnäytetyön uudelleen. Opinnäytetyötä tehdessämme kohtasimme monta asiaa varsinkin kyselylomaketta koskien, mitä emme sen tekohetkenä tulleet ajatelleeksi. Kyselylomaketta tehdessä olisi ollut hyödyllistä, jos olisimme ehtineet tehdä koekyselyn kunnolla ulkopuolisille vanhemmille, joiden palautteeseen perustuen olisimme ehtineet hioa kyselylomakettamme.

Koemme, että kaiken kaikkiaan opinnäytetyö prosessi on ollut antoisa, ja tässä opinnäytetyössä opimme varsinkin mitä kaikkea kyselylomaketta tehtäessä kannattaa ottaa huomioon. Kyselylomakkeen tekemiseen kannattaa varata tarpeeksi aikaa, ja jos on suunnitellut esimerkiksi toteuttavansa kyselylomakkeen ”testi ryhmällä” niin suunnitelma kannattaa toteuttaa hyvissä ajoin ennen tutkimusluvan pyytämistä. Opinnäytetyölle kannattaa varata tarpeeksi aikaa, sillä jälkeinpäin on harmillista huomata, miten jonkin asian olisi voinut tehdä toisin. Toisaalta opinnäytetyön tarkoitus on, että opiskelija oppii itse tekoprosessin aikana uutta ja me koemme, että olemme oppineet tämän opinnäytetyön tekemisen myötä paljon uutta.

Opinnäytetyön toteuttamisesta kahdestaan on ollut omat hyvät sekä huonot puolensa. Kahdestaan tehdessä vastuuta on voinut jakaa toiselle silloin kun on itse kohdannut läpi pääsemättömän seinän. Parityönä olemme myös saaneet opinnäytetyöllemme kaksi eri tarkastelu näkökulmaa. Koemme tästä olleen apua varsinkin tutkimusanalyysia kirjoittaessamme, sillä toisella meistä oli kokemus päiväkodin toimintatavoista ja toinen taas oli ulkopuolinen tutkija. Kahdestaan tehdessä törmäsimme kuitenkin pääsääntöisesti töistä johtuviin aikatauluongelmiin. Tästä johtuen jouduimme siirtämään valmistumispäiväämme tavoiteltua myöhemmäksi, mutta molempien elämäntilanne oli onneksemme sellainen, että aikataulun venyttäminen oli mahdollista. Opinnäytetyöprosessiamme on viivytännyt osaltaan myös se, että parityönä tehdessä kaikesta tekemisestä on täytynyt aina neuvotella. Toisaalta tämä on vaatinut meiltä työn huolellista suunnittelua ja näin osaltaan jouduttanut ja selkeyttänyt työn tekemistä.

Päiväkodin tavoitteiden mukaisesti tutkimuksemme antaa päiväkodille paljon uutta tietoa vanhempien osallisuudesta päiväkodin toiminnassa. Myös meidän omat tavoitteemme opinnäytetyön teossa toteutuivat. Opimme prosessin myötä tutkimuksen tekemistä paljon sekä kehityimme tutkijoina. Tutkimuksen avulla kehityimme vanhempien näkökulman

vahvistamina myös ammatillisina toimijoina. Päiväkodin tavoite saada vanhemmilta ratkaisumalleja osallisuuden lisäämiseksi, ei työssämme täysin onnistunut. Ajattelimme strukturoitujen kysymysten avointen jatkokysymysten tuovan vanhempien kehittämisideoita esille, mutta avoimet vastaukset jäivät melko vähälle. Kyselylomaketta luodessamme meidän olisi pitänyt huomioida tämä entistä vahvemmin, ja lisätä kyselyyn aivan oma kysymyksensä tälle. Vanhempien ajatusten pohjalta ideoimme päiväkodille kuitenkin omia kehittämis ehdotuksiamme. Tutkimuksen toteuttaminen oli äärimmäisen mielenkiintoinen prosessi, ja koimme tutkimuksen teon avaavan silmiämme eritavalla tulevaa työtämme, lastentarhanopettajina, kohtaan. Tutkimus antoi meille upean mahdollisuuden tutustua päiväkodin arkeen ja toimintaan lasten vanhempien näkökulmasta, vaikka tulokset eivät olekaan yleistettävissä muihin päiväkoteihin.

Päiväkodin henkilökunnan järjestämät tapahtumat, joihin pyritään osallistamaan myös lasten vanhempia, mielletään usein työntekijöiden työajan ulkopuolisena toimintana. Nykypäivänä lähes joka osa-alalla pyritään kuitenkin säästämään ja minimoimaan resurssit mahdollisimman pieniksi. Ylitöiden kertymistä ei työntekijöille suvaita, joten työajan ulkopuolisen toiminnan suunnittelu saati toteuttaminen on monissa päiväkodeissa nykyään silkka mahdottomuus. Vaikka vanhempien osallisuus päiväkodin toiminnassa koettaisiin kuinka tärkeänä, ei työntekijöiltä voida velvoittaa tapahtumien järjestämistä vapaaehtoistyönä. Resurssien niukkuuden vuoksi päiväkodeissa voitaisiinkin panostaa vanhempien osallisuuteen päiväkodin aukioloaikoina. Vanhemmille voitaisiin korostaa mahdollisuutta osallistua päiväkodin arkeen sekä kannustaa heitä osallistumaan päivän aikana toteutettaville retkille, toimintatuokioille tai leikkihetkille. Näin ollen vanhemmat pääsisivät tutustumaan päiväkodin varsinaiseen arkeen perusteellisemmin. Ongelmaksi saattaisi muodostua se, että lapsen hoitoajat ovat usein mitoitettu lapsen hoidontarpeen mukaan. Toisaalta vanhempien arkeen osallistuminen ei tarvitsisi olla joka- tai kokopäiväistä, vaan riittäisi kun vanhemmat silloin tällöin ehtisivät pieneksi hetkeksi osallistumaan päiväkodin arkeen. Päiväkodeissa voitaisiin pitää myös ennalta sovittuja avointen ovien päiviä, jolloin vanhemmat voisivat jo etukäteen miettiä omia työvuorojaan tai muuta ohjelmaa siten, että pääsisivät osallistumaan päiväkodin arkeen jossakin vaiheessa päivää.

Nyky-yhteiskunnassa yhteisöllisyys ei myöskään enää ole yhtä vahvaa kuin aiemmin. Kilpailu omasta asemasta alkaa jo varhain, ja nykyään onkin jo siirrytty puhumaan kilpailuyhteiskunnasta. Tämä on osaltaan saattanut vaikuttaa siihen, että ihmisistä on tullut perhekeskeisimpiä, eikä verkostoitumista naapureihin tai muihin läheisiin pidetä enää tärkeänä. Ajan myötä tämä eriytyminen on saattanut etenkin pääkaupunkiseudulla ajaa ihmisiä epäluuloisiksi, joten usein turvallisuussyistä ihmiset eivät myöskään halua luoda vuorovaikutussuhteita tuntemattomien ihmisten kanssa. Päiväkodissa lasten vanhemmat muodostavat omanlaisensa yhteisön, halusivatpa vanhemmat toisiinsa tutustua tai ei.

Päiväkodin henkilökunnan tehtävänä on tukea sekä kannustaa vanhempia vuorovaikutussuhteisiin muiden vanhempien kanssa, ja tehokkaimpana keinona tässä toimii varmastikin yhteisen toiminnan kautta toisiin tutustuminen. Henkilökunnan tavoitteista huolimatta toimintaan osallistuminen ja muihin vanhempiin tutustuminen on kuitenkin vapaaehtoista. Yhteisöllisyyden heikkenemisen lisäksi vanhempien osallisuuden aktiivisuuteen saattaa vaikuttaa vapaa-ajan puute. Monella päiväkotikäisellä lapsella on jo säännöllistä harrastustoimintaa, johon kiiruhdetaan suoraan päiväkodista. Vanhemmilla saattaa lisäksi olla omia harrastuksia sekä arjen velvollisuudet hoidettavana. Harrastustoiminta saattaa luoda vanhemmille oman yhteisön päiväkodin, perheen, työn ja muiden yhteisöjen lisäksi, joten aktiivinen yhteisötoiminta saattaa muodostua vanhemmille silkaksi mahdollisuudeksi, huolimatta siitä, olisivatko he innokkaita osallistumaan toimintaan. Näin ollen päiväkodin vanhempien osallistavassa toiminnassa tulisi huomioida myös se, että toiminnan suunnittelu tai siihen osallistuminen ei vaadi vanhemmilta liikaa työntekeä tai aikaa.

Kiireistä ja resurssipulasta huolimatta vanhempien osallisuudella on merkittävä vaikutus varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Monilla synnyinseuduiltaan poismuuttaneilla vanhemmilla turvalliset tukiverkostot ovat saattaneet jäädä muuton myötä kauas saavuttamattomiin. Lapsen päiväkodin toimintaan osallistuessaan, vanhemmat pääsevät tutustumaan muihin lähellä asuviin vanhempiin, ja saavat näin ollen luotua täysin uusia vuorovaikutussuhteita. Näistä vuorovaikutussuhteista saattaa muodostua monelle vanhemmalle voimaannuttavia tukiverkostosuhteita. Vanhempien keskinäisen vuorovaikutuksen kautta vanhemmat tarjoavat toisilleen myös erityislaatuista vertaistukea, jota päiväkodin ulkopuoliset vanhemmat eivät pysty tarjoamaan. Vanhempien osallisuuden myötä vanhemmat sekä työntekijät tulevat toisilleen tutummiksi vahvistaen näin ollen työntekijöiden sekä vanhempien välistä kasvatuskumppanuutta. Mitä paremmin nämä osapuolet tuntevat toistensa menetelmät, toimintatavat sekä persoonaallisuuden, sitä helpompi luultavasti myös kasvatuksen kulmakiviä on käsitellä avoimesti. Päiväkodin työntekijöillä on suuri vastuu vanhempien osallisuuden aktiivisuudesta. Mikäli osallisuuden suunnitteluun sekä toteuttamiseen saadaan varattua riittävästi aikaa, ihmisiä sekä intoa, saadaan siitä lähtevä positiivisuus luultavasti myös siirrettyä lasten vanhempiin. Toimivien tapahtumien myötä vanhempien osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia saataisiin lisättyä, joten sillä olisi myös suuri vaikutus perheiden syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä.

Lähteet

Eskola, J & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Haapamäki, J. & Kaipio, K. & Keskinen, S. & Uusitalo, I. & Kuoksa, M. 2000. Yhteisö kasvattaa - Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Tampere: Tammi.

Halttunen-Sommardahl, R. 2006. Vanhempien osallistuminen lasten päivähoidossa. Pilottialueina Ala-Malmi ja Arabianranta-Toukola. Helsingin kaupunki sosiaalivirasto.

Heikka, J. & Hujala, E. & Turja, L. 2009. Arvioinnista opiksi - havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Vantaa: Printel Oy.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13.-14, osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hujala, E. & Turja, L. 2012. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: Bookwell Oy

Hujala, E. & Puroila, A.-M. & Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: T-print.

Jyväskylän yliopisto. Määrällinen tutkimus. Viitattu 6.10.2013.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kaskela, M & Kronqvist, E. 2012. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tampere. Viitattu 27.1.2014

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110190/URN_ISBN_978-952-245-819-3.pdf?sequence=1

Keskinen, S. & Virjonen, H. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi.

KvantiMOTV 2010- Menetelmäopetuksen tietovaranto. Kyselylomakkeen laatiminen. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Viitattu 28.10.2013.

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>

Laki lasten päivähoidosta 2012. Finlex. Viitattu: 5.9.2013.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Mannerheimin lastensuojeluliiton Hyvinkään yhdistys 2014. Vanhemmpaintoimikunta. Viitattu 20.1.2014. <http://hyvinkaa.mll.fi/kenttakadun-paivakoti/vanhempaintoimikunta/>

Opetuslautakunta 2012. Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma. Multiprint Oy. Viitattu 22.11.2013

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/84881_www_Vantaan_varhaiskasvatussuunnitelma.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. OKM-kysely: Varhaiskasvatukseen ollaan tyytyväisiä - henkilöstön määrän riittävyys ja lapsiryhmien koko huolettavat. Viitattu 17.2.2014.

<http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/02/varhaiskasvatus.html?lang=fi>

Satakunnan ammattikorkeakoulu 2009. Erillaiset opinnäytetyöt. Viitattu 20.1.2014.

http://www.samk.fi/opiskelijat/opinnaytetyo/ohjeiden_kayttajalle/erillaiset_opinnaytetyot

Sosiaali- ja terveysministeriö 2002. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Viitattu 20.1.2014.

<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2013. Päivähoito on hoitoa, kasvatusta ja opetusta. Viitattu 23.11.2013. http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/paivahoito

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus - oppaita 56 2005.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino. Viitattu 23.11.2013.

<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2003: Oppaita 56.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi. Gummerus Kirjapaino Oy.

Suomen Vanhempainliitto. Vinkkejä vanhempainiltaan. Viitattu 27.12.2013.

http://www.vanhempainilta.fi/onnistunut_vanhempainilta_2

Suomen Vanhempainliitto. Perustetaan vanhempainyhdistys! Viitattu 20.1.2014.

http://www.vanhempainliitto.fi/vanhempainitoiminta/yhdistyksen_perustaminen

Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 23.11.2013.

http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lait/varhaiskasvatus/linjaavat/vasu-asiakirja

Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Kasvatuskumppanuus -menetelmä rakentaa dialogista kasvatuskulttuuria. Viitattu 23.12.2013.

http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus

Tilastokeskus 2013. Tiedonkeruumenetelmän valinta. Viitattu 9.1.2014.

http://www.stat.fi/tup/htpalvelut/haastutk_toiminta_tiedonkeruu.html

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turun yliopisto. Miten teen kirjallisuuskatsauksen? Viitattu 9.1.2014.

<https://www.utu.fi/fi/yksikot/hum/yksikot/ktmt/opiskelu/ohjeet/Sivut/Miten-teen-kirjallisuuskatsauksen.aspx>

Vantaa 2012. Talousarvio 2013. taloussuunnitelma 2013-2016. Vantaan kaupungin paino. Viitattu 22.11.2013.

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/84143_Talousarvio_2013_nettiin.pdf

Vantaan kaupunki. Varhaiskasvatuskeskustelu ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 22.12.2013.

http://www.vantaa.fi/fi/opetus_ja_kasvatus/paivahoito/prime101_fi/prime101_fi.aspx

Varhaiskasvatussuunnitelma. Vantaan kaupunki. Sivistystoimi, varhaiskasvatus. Vantaa.

Venninen, T. & Leinonen, J. & Rautavaara-Hämäläinen, M. & Puro, K. 2011. ”Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä- mitä se lopulta tarkoittaa?”, Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuuspääkaupunkiseudun päiväkodeissa. VKK-Metro. Socca. Viitattu 29.1.2014.

http://www.socca.fi/files/1618/Lasten_vanhempien_ja_henkilokunnan_osallisuus_paakaupunkiseudun_paivakodeissa_2011.pdf

Virtuaali ammattikorkeakoulu 2007. Kvantitatiivisen analyysin perusteet. Viitattu 6.10.2013.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464131489/1194289328583/1194289824724.html>

Julkaisemattomat lähteet

Yhteistyöpäiväkodin johtaja. 2013. Päiväkodin johtajan sähköpostihaastattelu. Email
29.11.2013

Kuviot

Kuvio 1: Asiakkuusvuosien jakauma prosentteina.....	27
Kuvio 2: Tietoisuus varhaiskasvatussuunnitelman löytymisestä sekä kokemus sen tekoon osallistumisesta	30
Kuvio 3: Kuinka kasvatust keskustelut on järjestetty, ja kuinka tärkeänä niitä pidetään.....	33
Kuvio 4: Asiakkuusvuosien vaikutus varhaiskasvatussuunnitelman löytymiseen	38
Kuvio 5: Asiakkuusvuosien vaikutus vanhempainiltojen osallistumismäärään.....	39
Kuvio 6: Vanhempainiltoihin osallistumisen vaikutus varhaiskasvatussuunnitelman löytymisen tietoisuuteen	41
Kuvio 7: Vanhempien ja henkilökunnan välisen luottamuksen vaikutuksia kasvatust keskustelujen järjestämisen kokemuksiin	42
Kuvio 8: Riittävän tiedon saaminen vanhempainiltoihin osallistumismääriin nähden	43

Liitteet

Liite 1: Kysely X päiväkodin vanhemmille	63
Liite 2: Saatekirje päiväkodin vanhemmille.....	65
Liite 3: Kiitoskirje päiväkodin vanhemmille.....	66

Liite 1 Saatekirje päiväkodin vanhemmille

Hyvät X päiväkodin vanhemmat

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Tikkurilan Laurea ammattikorkeakoulusta. Toinen meistä, Viktoria (Viika) Tiainen, on työskennellyt elo-/marraskuun ajan X päiväkodissa, X ryhmässä. Teemme opinnäytetyömme X päiväkodille vanhempien osallisuudesta päiväkodin toiminnassa. Tutkimuksemme tarkoituksena on kartoittaa X päiväkodin lasten vanhempien kokemuksia osallisuudesta, sekä kerätä mahdollisia uusia kehittämisideoita osallisuuden lisäämiseksi.

Kysely toteutetaan marras-/joulukuussa 2013. Vastaaminen vie noin 10 minuuttia, ja se on vapaaehtoista. Jokainen vastaus on tärkeä, sillä laajalla vastausmateriaalilla saamme tutkimuksen lopputuloksesta parhaan mahdollisen. Lisäksi päiväkodin kehittämistyön kannalta on merkittävää saada teidän, X päiväkodin lasten vanhempien, ääni kuuluviin.

Tutkimuksessamme tulemme pitämään jokaisen vastaajan henkilöllisyyden salassa. Anonyyminä vastaaminen tapahtuu siten, että vastattuanne kyselyyn laitate kyselylomakkeet kirjekuoreen, jonka laitate kiinni, ja palautatte suljetun kirjekuoren päiväkodille. Kyselyn päätyttyä keräämme päiväkodin saamat kirjekuoret ja avaamme ne vasta tutkimustuloksia analysoitaessa. Opinnäytetyö ei tule myöskään sisältämään X päiväkodin nimeä, jotta tuloksia ei voida yhdistää päiväkotiin.

Tutkimuksen tulokset esitellään päiväkodin henkilökunnalle tammikuun 2014 aikana ja päiväkodin henkilökunta jakaa tiedon eteenpäin teille, vanhemmille.

Toivomme, että palautatte vastaukset 2.12.2013 mennessä lapsenne ryhmään.

Kiitos mielenkiinnosta. Vastaamme mielellämme kaikkiin teitä askaruttaviin kysymyksiin.

Mukavaa talven alkua toivottaen:

Milja Okkonen

Viktoria Tiainen

puh: X
sähköposti: X

puh: X
sähköposti: X

Liite 2 Kysely X päiväkodin vanhemmille

1. Koulutustaustani on

1 peruskoulu   2 toinen aste (esim. ammatikoulu, lukio)   3 kolmas aste

2. Kuinka monta lasta sinulla on X päiväkodissa hoidossa tällä hetkellä?

1   2   3   4 tai enemmän

3. Montako vuotta olet ollut X päiväkodin asiakkaana?

Alle 1   1   2   3   4   Yli 5

4. Miten koet luottamuksen vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välillä toteutuvan?

1 hyvin   2 melko hyvin   3 parantamisen varaa on, missä?

5. Miten koet päiväkodin lasten vanhempien välisen vuorovaikutuksen sujuvan?

1 hyvin   2 melko hyvin   3 parantamisen varaa on, missä?

6. Koetko saavasi riittävästi tietoa päiväkodin toiminnasta ja arjesta?

1 kyllä   2 ei

7. Tiedätkö, mistä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma löytyy?

1 kyllä   2 ei

8. Koetko voivasi vaikuttaa X päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen?

1 kyllä   2 ei

9. Mitä kautta toivoisit päiväkodin henkilökunnan tiedottavan sinulle päiväkodin toiminnasta ja arjesta?

sähköpostilla

paperitiedotteella

muu, mikä?

10. Koetko päiväkodin henkilökunnan helposti lähestyttävänä?

1 kyllä

2 ei

11. Koetko kasvatust keskustelut tärkeänä?

1 kyllä

2 melko tärkeänä

2 ei tärkeänä

12. Miten kasvatust keskustelut on mielestäsi järjestetty?

1 hyvin

2 melko hyvin

3 parantamisen varaa on, miksi?

13. Onko vanhempainilloista tiedottaminen ollut tarpeeksi näkyvää ja selkeää?

1 kyllä

2 ei, miksi?

14. Kuinka moneen vanhempainiltaan X päiväkodissa olet osallistunut?

15. Millaisena olet kokenut X päiväkodin vanhempainillat?

1 tärkeänä

2 melko tärkeänä

3 ei tärkeänä, miksi?

16. Miten koet pystyväsi vaikuttamaan X päiväkodin vanhempainiltojen sisältöön ja kulkuun?

Liite 3 Kiitoskirje päiväkodin vanhemmille

Hyvät X vanhemmat,

Kiitos aktiivisuudestanne opinnäytetyömme kyselylomakkeeseen vastaamisessa, kaikilla vastauksilla oli suuri merkitys tutkimuksemme toteutumisen kannalta. Vastauksenne mahdollistivat valmistumisemme, ja toivomme, että tutkimuksestamme on hyötyä myös teille.

Olemme saaneet opinnäytetyömme nyt päätökseen ja esittäneet tutkimuksemme tulokset päiväkotinne henkilökunnalle. Päiväkoti esittelee tulokset teille vanhemmille, mutta ohessa kuitenkin internet-linkki, jonka kautta voitte halutessanne tutustua opinnäytetyöhömmme tutkimustuloksineen:

www.X.X

Ystävällisin terveisin,

Milja Okkonen & Viktoria Tiainen